

SA EESTIMAA LOODUSE FOND

2007. a. MAJANDUSAASTA ARUANNE

Juriidiline aadress:	Riia 185 a
	Tartu 51014
Äriregistri nr.	90001457
Telefon:	7 428 443
Faks:	7 428 166
E-mail:	elf@elfond.ee
Interneti koduleht:	www.elfond.ee
Audiitor:	OÜ Lekra-Audit
Aruandeaasta algus ja lõpp:	01.01.2007 – 31.12.2007

SISUKORD

TEGEVUSARUANNE.....	3
ELFi tegevusvaldkondade ja projektide põhine ülevaade.....	6
Meri.....	6
Mets	10
Märgalad.....	11
Loodushoiutööd.....	13
Liigi- ja koosluste kaitse.....	14
ELFi keskkonnaõiguse projektide tegevused aastal 2007.....	17
Säästev areng.....	21
Teeme ära 2008.....	22
Maaelu.....	23
Loodusharidus.....	24
Üldtegevused.....	27
Avalikkussuhted 2007. aastal.....	28
Koostöö ja ühistegevus.....	29
Välja antud stipendiumid ja toetused.....	30
RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE.....	32
Juhatuse kinnitus raamatupidamise aastaaruandele.....	32
Bilanss.....	33
Tulude ja kulude aruanne.....	34
Netovara muutuste aruanne.....	36
Raamatupidamise aastaaruande lisad.....	37
Lisa 1 Raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtted.....	37
Lisa 2 Raha	43
Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed.....	43
Lisa 4 Maksud.....	44
Lisa 5 Pikaajalised finantsinvesteeringud.....	44
Lisa 6 Tütar- ja sidusettevõtted.....	44
Lisa 7 Kinnisvarainvesteeringud.....	44
Lisa 8 Materiaalne põhivara.....	46
Lisa 9 Kapitali- ja kasutusrent.....	47
Lisa 10 Laenukohustused.....	47
Lisa 11 Muud võlad ja eraldised.....	47
Lisa 12 Sihtkapitalid.....	48
Lisa 13 Sihtfinantseerimine.....	48
Lisa 14 Tehingud seotud osapooltega.....	49
Juhatuse allkirjad 2007. a majandusaasta aruandele.....	50
Nõukogu allkirjad 2007. aasta majandusaasta aruandele.....	51

Lisatud audiitori järeldusotsus

TEGEVUSARUANNE

www.elfond.ee

SA Eestimaa Looduse Fond (ELF) on mittetulunduslik valitsusväline keskkonnaorganisatsioon, mis loodi 1991. aastal. ELFi tegevuse eesmärk on Eesti looduse ja keskkonna kaitsmine.

ELFi missioon:

- 1) Eestile omaste koosluste ja maastike säilitamine
- 2) Ohustatud liikide ja nende elupaikade kaitsmine
- 3) Loodusvarade jätkusuutlike kasutuse edendamine
- 4) Loodust hoidva mõtlemise ja käitumise levitamine ühiskonnas

Oma eesmärgi saavutamiseks ELF:

- 1) kogub ja jaotab sihipäraselt loodus- ja keskkonnakaitseks raha ja muid vahendeid,
- 2) organiseerib majanduslikku ja moraalselt toetust loodus- ja keskkonnakaitsealastele projektidele, mis näevad ette probleemi uurimist, praktiliste kaitseabinõude rakendamist ja avalikkuse informeerimist,
- 3) algatab ja viib vajaduse korral läbi loodus- ja keskkonnakaitsealaseid projekte, annab välja stipendiume.

2005. aasta detsembrist on ELFi tegevuste põhirõhk suunatud looduskaitsele tegevustele - metsa, mere, märgalade ja liigikaitsega seonduvale. Tegevuskavade ümbervaatamine toimus ELFi töötajaskonna ja nõukogu poolt.

2007. aastal oli ELFil 430 eraisikust toetajat. Erinevates tegevustes osales vabatahtlikena ligikaudu pooltuhat inimest, kes kõik aitasid kaasa ELFi eesmärkide täitmisele. Vabatahtlikku tööd tehti vähemalt 5000 tundi.

Kokku oli ELFil 2007. aastal töös 58 erinevat projekti. Nendest 18 olid passiivsed – möödunud aasta jooksul puudusid konkreetsed tegevused antud projektide osas ja arvestust peeti raamatupidamuslikult. Valdakonniti jaotusid aktiivsed projektid järgmiselt: mets 1, meri 4, märgalad 4, teised looduskaitsealased tegevused 13, loodusharidus 13 ja säästev areng 5 ning muu, sh keskkonnaõigis 14. Viimaste hulgas sisaldas 1 projekt endas üldisi tegevusi, mis seotud organisatsiooni tegevustoetusega riigieelarvest, 4 raamatupidamislikku arvestust peeti sihtotstarbeliste annetuste osas.

Töölepingu alusel töötas ELFis keskmiselt 18 inimest (9 täisajaga töökohta) ja lisatöid telliti 40 inimeselt. Töötajate palgakulu koos maksudega oli 2007. aastal 2,78 miljonit krooni.

Kuna SA Eestimaa Looduse Fond koos Eesti Rohelise Liikumisega loobusid 18. jaanuaril 2005.a. saadud Tallinna Ringkonnakohtu otsuse edasikaebamisest, tühistamaks keskkonnaministri 15.01.2004 otsust Saaremaa sadama keskkonnamõjude hindamise aruande heakskiitmise kohta, kuulub kohtuotsuste järgi SA Eestimaa Loode Fondilt koos Eesti Rohelise Liikumisega väljamõistmisele 35 000 krooni Keskkonnaministeeriumi kasuks. Seni pole Keskkonnaministeerium nõuet nimetatud summa väljamaksmiseks esitanud.

Sisemiste vahendite arvelt on ELF viimastel aastatel finantseerinud Rohelise Värava projekti kulutusi, aastal 2002 summas 208 244, 2003 summas 299709, 2004 summas 351581 krooni. 2005 ja 2006 aastal ettekulutusi ei tehtud. Alates 2007. aastast on Rohelise Värava vastutav

väljaandja Säästva Arengu Planeerimise ja Tehnoloogiate Sihtasutus, kellega ELF on sõlminud kaubamärgi „Roheline Värav” kasutuslepingu.

2007 aastal laekus kaubamärgi rendile andmisest 75 000.- , projekti lõpetamisega kaasnes kulusid 48 489.- (2006 aasta kohustuste väljamaksmine, venekeelse RV projektist tekkinud miinuse katmine). Kokku on ELFi 2007.a. lõpu seisuga tehtud ettekulutusi RV projektile 598 525 krooni ulatuses.

Kaubamärgi rendile andmisest saadud tuludest on planeeritud katta ELFi poolt tehtud ettekulutused aastaks 2011.

2007. aasta käive oli 6,68 miljonit krooni, millest 4,04 miljonit krooni saadi välismaistest allikatest. Eesti riiklike fondide ja riigieelarve raha moodustab ELFi eelarvest 2007. aastal 15 %.

Tegevjuhtkonna (tegevjuht, raamatupidaja, turundusjuht) töötasud olid 2007. aastal 514 323 krooni. Juhatus ja nõukogu töötasid vabatahtlikkuse alusel. Tasusid ja soodustusi kõrgema juhtorgani liikmetele ei makstud. ELF ei väljastanud garantiisid.

Teadus- ja arendustegevuse osakaal 2007. aastal 4,5%

Põhitegevuse kood EMTAK 94996 (Keskkonna ja looduskaitseühendused).

Tabel: Eestimaa Looduse Fondi tegevuse ülevaade 2003- 2007 aastal

	2003	2004	2005	2006	2007
Eraisikust toetajaid	203	274	245	1517	430
Tegevustes osalenud vabatahtlikke	30	15	10	566	~500
Vabatahtlike töötunde	671	1243	-	4900	~5000
Projekte (raamatupidamislik arvestus)	51	60	62	74	58
Looduskaitstes	25	20	25**	11**	13**
Loodushariduses	13	13	13**	9**	13**
Säästva arengu valdkonnas	13	27	14**	12**	5**
Mets	*	*	*	2**	1**
Märgalad	*	*	*	3**	4**
Meri	*	*	*	2**	4**
Muud (sh keskkonnaõigus)	*	*	*	12**	14**
Töölepinguga töötajaid	23	24	30	20	18
Täisajaga töökohti	25,5	20,5	15,5	12	9
Lisatöodes hõivatud inimesi	34	37	76	117	40
Tööjõu palgakulu koos maksudega (tuh. krooni)	1 926	2 958	2 100	2 535	2 784
Tegevjuhtkonna töötasud (tuh. krooni)	167	271	165	263	514
Nõukogu, juhatuse tasud ja soodustused	0	0	0	0	0
Tegevuskulud, sh tööde ja teenuste eest tasu	*	*	*	3 584	3728
Kontorikulud (sh. rent ja kommunaal)	*	*	*	608	631
Muud kulud (finantskulud, maamaks, põhivara kulum)	*	*	*	74	113
Käive (tuh. krooni)	7 853	4 895	4 735	7 153	6 681
Laekumisi välismaistest allikatest (tuh. krooni)	4 378	2 077	1 411	4 882	4 044
s.h. Euroopa Liidu fondid	*	*	*	2 271	3 069
s.h. WWF	*	*	*	755	792
Eesti riigieelarvelised ja riiklike fondide vahendid (tuh. krooni)	1390	625	243	768	912
Laekumisi annetustest:	*	*	*	845	376
s.h. Eraisikust toetajad	*	*	*	624	248
s.h. Äriorganisatsioonide toetus	*	*	*	221	128
Projektide tulu teenustelt	*	*	*	695	647
Tulu ettevõtlusest	*	*	*	269	213
Makstud riigimakse (tuh. krooni)	1 559	1 157	1 096	1 217	1 314

* - arvestust peetakse koondtabelis alates 2006. aasta.

** - aktiivsed projektid.

ELFi tegevusvaldkondade ja projektide põhine ülevaade

Fookusteemad – mets, meri ja märgalad.

Meri

Läänemeri on üks unikaalsemaid mereökosüsteeme maailmas. Läänemeri pole ainult koduks rikkalikele bioloogilise mitmekesisuse tasanditele ja ürgsele loodusele, vaid hoiab alal miljonite inimeste elatist ja majapidamisi üheksas rannikumere äärses riigis, kes ühtmoodi kutsuvad Läänemere regiooni oma koduks. Läänemeri on juba maksnud ränka hinda aastaid merel ja meres kestnud inimtegevuse eest - kalavarude rööv- ja ülepuük, vastutustundetud laevandus, kurnamine ja surve põllumajandusest ning tööstusest on jätkuvalt negatiivsete mõjudega nii õrnale merekeskkonnale. Selle tulemusena on Läänemere mereökosüsteem üks kõige ohustatumaid kogu meie planeedil.

Endiselt puudub kõikehõlmav strateegiline plaan, mis hõlmaks Läänemere mitmekülgeid vajadusi. Kahjuks, vaatamata mitmetele katsetele “päästa” Läänemerd on selge, et valitsuste korrigeeritud lähenemisteed ja seadusega sätestatud raamistikud ei ole piisavad. Vaatamata meie parimatele katsetele on Läänemere seisund siiski murettekitav.

ELFi mereprogramm

Koostöös Maailma Looduse Fondi Soome, Rootsi, Poola, Saksamaa ja Taani harukontoritega ning teiste Läänemere äärsete partneritega - Leedu Looduse Fond ja Balti Looduse Fond Venemaal osaleb ELF programmis "**Läänemere ökoregiooni tegevusprogramm**" (WWF BEAP - *Baltic Ecoregion Action Programme*). 2005. aasta alguses loodi WWF-Rootsi toel ELFis töökoht mereprojekti koordinaatorile, kelle töö põhiülesanneteks on meretemaatikaga seonduvate probleemide määratlemine Eestis ja võimalike lahenduste otsimine. ELFi peamisteks tegevusteks programmis on merekaitsealade loomine, eutrofeerumise põhjuste (sh põllumajandusest pärinev reostus, linnade reoveed) teavitamine ja lahenduste otsimine ning tegevused, mis on seotud meretranspordi märgatavast kasvust tingitud ohtudega, sh. õlitõrje-alase valmisoleku suurendamine Soome lahe ääres, teavitustegevus ja kontaktid laevafirmadega laevadelt heitvete merre laskmise lõpetamiseks.

Laevade heitvesi ei tohi merre jõuda

Maailma Looduse Fondi (WWF) uuring näitab, et enamik Läänemerel opereerivatest kruisi- ja reisilaevadest ei saa vabatahtlikult lõpetada heitvee laskmist Läänemerre. Aastas tekib laevadel vähemalt 1,6 miljardit liitrit „halli heitvett“ (dušši- ja pesuvesi), mis lastakse otse Läänemerre. Reisilaevade tualettidest lastakse vett üle 100 miljoni korra igal aastal ja osa sealsest tekkivast puhastamata „mustast heitveest“ jõuab otse Läänemerre.

WWF (Maailma Looduse Fond) ja ELF (Eestimaa Looduse Fond) kutsusid Läänemerel tegutsevaid laevandusettevõtteid loobuma laevade heitvee laskmisest Läänemerre. Laevanduskompaniisid kutsuti ühinema vabatahtliku leppega mitte lasta heitvett merre ka rahvusvahelistes vetes, kus see on hetkel seaduslik. Laevanduskompaniid peaksid kindlustama, et heitveed puhastatakse pardal või tuuakse kaldal asuvasse puhastusseadmesse. Eeskujulikkus keskkonnapoliitikat näidates liitus avaldusega 8 laevafirmat, Eestist liitusid Lindaliinid AS ja AS Tallink Grupp. Kokku pöörduti 50 laevakompanii poole kuuel Läänemeremaal. WWF ja ELF loodavad avaldusega

inspireerida kõiki Läänemerel opereerivaid laevafirmasid säästma Läänemerd reostusest töödeldes puhastamata heitvett pardal või sadamates.

2008. aastal kavandatakse läbirääkimiste jätkamist laevafirmadega, et leida rohkem kaasamõtlejaid ja tegijaid laevadelt heitvete merre laskmise lõpetamiseks.

Eutrofeerumine ja vetikaht

HELCOMi andmeil lasi 2000. aastal Eesti Läänemerre 28 924 tonni lämmastikku, see teeb 20,7 kg inimese kohta ja 965 tonni fosforit, mis teeb 0.69 kg inimese kohta.

Ainus võimalus piirata vetikate massesinemist on veekogude saastekoormuse vähendamine. Kuna vetikad tarvitavad kasvamiseks taimetoitaineid – lämmastikku ja fosforit, kaasneb nende sisalduse suurenemisega vees ka vetikate hulga suurenemine.

ELFi 2008. aasta tegevused sisaldavad järgnevat: pesuvahendites fosfori kasutamise vähendamisele suunatud teavitustegevus ja koostöö ettevõtetega – vähendades fosforit sisaldavate pesuvahendite kasutamist, on võimalik saavutada kõige kulupõhisemalt eutrofeerumise peatumine. Oluline on põllumajanduskoormuse vähenemine veekogudele. Põllumajandustoetuste osas on vajalik hinnata, milline on keskkonnatoetuste tegelik mõju keskkonnale - leida üles parimad ja halvimad näited. Oluline on muuhulgas kuivendussüsteemidesse puutuv, kuna need lisavad täiendavaid toitaineid veekogudele.

2007. aasta lõpus asus ELFi tööle vastava temaatika alal Kristjan Piirimäe.

Merealade inventeerimine

HELCOMi poolt koostatud Läänemere Tegevuskavas (Baltic Sea Action Plan) on pandud suurt rõhku looduslike elupaikade ja bioloogilisele mitmekesisuse säilitamisele Läänemeres ning sellest tulenevalt on bioloogilise mitmekesisuse tagamine üheks peasuunaks Läänemere Tegevuskava elluviimisel. Merekeskkonna bioloogilise mitmekesisuse säilimine tagab mere ökoloogilise tasakaalu ning merekaitsealade võrgustiku loomine aitab omakorda kaasa bioloogilise mitmekesisuse säilitamisele. Kuna Eestis aga puudub tervikpilt meres asuvate elupaigatüüpide ja liikide leviku kohta, siis võivad potentsiaalsed kaitset vajavad kooslused ja elupaigatüübid veel kaitsmata olla. Siinhulgas peab 2008. aastal Eestis olema määratletud Natura 2000 merealade võrgustik, määratletud ning koostatud ülevaade Eesti avamerelistest merekaitsealadest või esitatud tegevuskava nende määratlemiseks Euroopa Komisjonile.

2007. aastal koostati rahastustaotlus Keskkonnainvesteeringute Keskusele, et uurida Gretagrundi madalikku. Taotlus sai positiivse hinnangu 2007. aasta sügisel. Antud projekt annab võimaluse andmelünkade täitmiseks, mis puudutavad merelist bioloogilist mitmekesisust.

Gretagrundi madalik on teadlaste poolt välja pakutud kui potentsiaalne mereline kaitseala, mis vajab uuringuid ja kaardistamist. Käesolev projekt käsitlebki antud piirkonna põhjaelustiku ja elupaikade inventuuri. Inventuuriga kaetakse merepõhi sügavusvahemikus 0-25 m ning selle tulemusena koostatakse antud mereala merepõhja elupaikade leviku kaart, põhjaelustiku (põhjataimestik ja –loomastik) võtmeliikide leviku kaardid, piirkonna põhjataimestiku ja –loomastiku liigilise koosseisu ja leviku iseärasuste kirjeldus ja piirkonna põhjakoosluste kvantitatiivne iseloomustus. Samuti on plaanis teostada Gretagrundi madala piirkonnas peatuvate veelindude inventuur, mille tulemusena koostatakse antud piirkonnas peatuvate veelindude liigilise koosseisu, arvukuse ja sesoonse dünaamika kirjeldus, peatuvate veelindude paiknemise kaardid ning ala linnukaitseliste väärtuste hinnang. Samuti plaanitakse teostada Liivi lahes Ruhnu lähikonnas asuva Gretagrundi madaliku ihtoloogiline uuring pidades silmas nii looduskaitsealiselt kui ka kalanduslikult olulisi kalaliike.

2007. aastal töötas ELFis mereprogrammi koordinaatori ametikohal Helena Täär.

Naftaprojekt 2007

Projekti raames on toimunud erinevaid koolitusi, peamiselt vabatahtlikele, kuid ka koolide õpilastele ja teistele sihtrühmadele. Samuti on osaletud suurõnnetuste likvideerimises. ELF-i andmebaasis on detsember 2007 seisuga 812 vabatahtlikku. Lisaks seistakse hea selle eest, et Eesti võimekus naftareostuse tõrje ja likvideerimise osas paraneks.

Vabatahtlikele suunatud ühepäevaseid koolitusi toimus kokku 4, mille raames koolitati kokku 81 vabatahtlikku - Tallinnas 27.01.2007, osales 19 vabatahtlikku; Tallinnas 28.01.2007, osales 21 vabatahtlikku; Tartus 24.03.2007, osales 24 vabatahtlikku; Pärnus 21.04.2007, osales 17 vabatahtlikku. Lisaks toimus kaks vabatahtlike grupijuhtide koolitust: kahepäevane süvakoolitus Pedasel, osales 25 vabatahtlikku, välislektoriteks olid Hugo Nijkamp Belgiast ning PhD John Devens Alaskalt. Samuti peeti ühepäevane süvakoolitus Palupõhjal ELF-i töötajatele, osales 7 inimest.

Mereteemalisi ja naftareostuste likvideerimisega seotud loenguid peeti Hiiumaal Hiiu Maavalitsuse kriisikomisjonile (aprill 2007), Lääne-Virumaa ja Ida-Virumaa kriisikomisjonidele ja reostustõrjega seotud ametkondadele (oktoobris 2007), Sisekaitseakadeemia Päästekolledžis päästeametnikele (aprillis 2007). Kooliloengute sari viidi läbi enamasti detsembris, 2 loengut peeti Rapla Ühisgümnaasiumis aprillis 2007, ülejäänud 17 koolis üle Eesti peeti loengud detsembris 2007. Loenguid pidasid Helena Täär, Kristel Toom, Jaanika Tamm, Toomas Trapido ja projektijuht Agni Kaldma. Kevadel korraldati Läänemere teemaline koolidevaheline viktoriin "Keri saarele", mille auhinnaks oli seiklusmatk Keri saarele. Viidi läbi 3 preemiareisi viktoriini parimatele.

Naftaprojektijuht esines ettekannetega SUMMERI, OILECO, GOFMEC jt projektide ühisseminaridel Tallinnas detsembris 2007; üle-Euroopalisel õlise linnustiku rehabilitatsiooni konverentsil ja sellele järgnenud rahvusvahelisel koolitusel eluslooduse päästeoperatsiooni juhtimisest Belgias novembris 2007 (korraldaja Sea Alarm). Projektijuht ning assistent Jaanika Tamm viibisid kolmenädalasel praktilisel Belgias Oostende rehabilitatsioonikeskuses veebruaris 2007, praktika raames külastati ka RSPCA rehabilitatsioonikeskust Inglismaal.

Projektijuht osales ettekandega ka Eesti Looduskaitse Seltsi aastalõpu konverentsil, kus talle anti üle tänukiri tehtud töö eest riigi naftatõrjealase valmisoleku suurendamisel. Projektijuht osales Roheliste rattaretkel mais 2007 projektitutvustusega ja registreeris uusi vabatahtlikke. Sama tegevus toimus surfilaagris Nõval 12. - 15 juunil 2007, Laulupeol 1. juulil 2007, Maailmapäeval Tammsaare pargis Tallinnas ning sukeldumisklubi Maremark poolt korraldatud üritusel "Schnelli tiik puhtaks" septembris 2007. Projektijuht osales Priitahlike pitsumeeste foorumil Elvas 30. juunil 2007. Osaleti Helcom harjutusel Balex Delta vaatlejatena, samuti osaleti ALSO konverentsil Turus aprillis 2007 ning INTERREG konverentsil Tallinnas novembris 2007 - viimastel tutvustati jätkurahastuse taotlemise võimalusi. Projekti on tutvustatud ELF-i poolt ka teistel üritustel, näiteks loengutel Maaülikooli tudengitele ja Tartu Ülikooli Looduskaitse Ringile.

Koostöös Nigula loomade turvakoduga läbi viidud seminar Läti kolleegidele õlise linnustiku rehabilitatsioonist augustis 2007.

Projektijuht ning assistent Jaanika Tamm osalesid korraldamises ning viisid läbi maakondlikud naftareostuse ühisõppused Lääne-Viru ja Ida-Viru maakondades. Õppustel osalesid ELF-i vabatahtlikud. Viidi läbi vabatahtlike grupijuhtide õppe- ja motivatsioonireis Soome, kus osalesid 7 vabatahtlikku grupijuhti. Oktoobris toimus ametkondadevaheline naftareostustõrje ühisseminar Tallinnas, osalesid erinevate naftareostusega seotud ametkondade esindajad nii Soomest kui ka Eestist.

Aprillis 2007 osales ELF koos oma vabatahtlikega kahepäevasel naftatõrjeoperatsioonil. Keila-Joa rannas avastati naftareostus ning ranna määrdumine parafiniseerunud naftaga. Katsetati SMS-teavitussüsteemi ning 2 päeva jooksul osales koristustöodes kokku 22 vabatahtlikku. Päästeameti palvel osalesid ELFi vabatahtlikud ka laiaulatusliku metsapõlengu kustutustöödel Elliste rabas juunis 2007. ELFi vabatahtlikud osalesid kustutustöödel kokku 7 päeva jooksul ja Päästeameti soov on edaspidiselt vabatahtlike koolitamine ka metsapõlengute tarbeks.

ELF ja WWF kujundasid ning valmistasid sarnased vabatahtlikeks kutsuvad flaierid, mille ühel küljel on eesti- ning teisel küljel soomekeelne tekst. ELF valmistas välistendi erinevate väliürituste tarvis. Õppefilm "Miljoni barreli vaade" on subtitreeritud inglise, soome ja vene keelde, DVD on paljundatud ning seda on jagatud erinevatele riiklikele institutsioonidele, välispartneritele, koolidele. Postitati käsiraamatud koolituse läbinud vabatahtlikele. Grupijuhtide koolitusel filmitud materjalist valmis õppevideo ning klippe sellest on näidatud televisiooni keskkonnasaadetes (Tasakaal). Õppevideo "Peale naftaõnnetust" erinevad keeleversioonid valmisid ning see on nüüd saadaval inglise, soome, eesti ja rootsi keeles.

Kujundati ja hangiti ühesugused T-särgid koolituse läbinud vabatahtlikele nii Soomes kui ka Eestis. ELF kujundas ja hankis grupijuhtide väliriietuse, mille järgi on võimalik ELFi grupijuhte päästeoperatsioonil lihtsalt ära tunda. Hangiti 9-kohaline väikebuss varustuse ja vabatahtlike transpordiks. Varustust ladustatakse osaliselt Põhja-Eesti Päästekeskuse Logistikakeskuses ja vajadusel abistab selle transportimisel Päästeamet. Linnuhaigla varustus on osaliselt ladustatud Keila linnuhaigla ruumides, osaliselt ELF-i Tallinna kontoris.

Projektist teavitamine on olnud projekti läbivaid tegevusi. Alates Loode-Eesti naftareostusest 2006.a talvel on naftareostus ja ELF olnud pidevalt ajakirjanduse ja üldsuse huviorbiidis. Ilmunud on hulgaliselt artikleid, arvamused ja intervjuusid kirjutavas ajakirjanduses, samuti on antud rohkesti intervjuusid raadios (Eesti raadiokanalid kui ka intervjuu Rootsi raadiokanalile) ja teles.

ELF on kaasatud eksperdina mitmete riiklike komisjonide töösse. Projektijuht osales Tallinna keskkonnahariduse arengukava koostamisel, tehtud ettepanekud vabatahtlike tegevuse arendamiseks Tallinnas. Helcom *Habitat meetingu* jaoks omapoolsete ettepanekute tegemine Keskkonnaministeeriumi poolt koostatavasse ettepanekusse. Koostöös USA saatkonnaga korraldatud ning läbi viidud ümarlaud Ameerika saatkonnas prof John Devensi osavõtul erinevate riigistruktuuri esindajatega õlifondi teemadel. Keskkonnaministeeriumi poolt tehtud ettepanek esitada omapoolseid materjale vm õliga määrdunud lindude rehabilitatsioonistrateegia koostamiseks. Vastatud on keskkonnaministeeriumi poolt saadetud päringutele seoses Eesti riiklike vajadustega õliga määrdunud lindude rehabilitatsioonis. Projektijuht osales jaanuaris 2007 Vabatahtlike arengukava eelnõu ümarlinal ning detsembris Reservpäästerühma poolt korraldatud vabatahtlike tegevuse ümarlinal.

Õlifondi arutelud Eestis on jõudnud tupikseisu – valitsus ei poolda ELFi ega erinevate erakondade ettepanekud fondi asutamiseks ja planeerib vajalikke investeeringuid ning reostustõrje kulude katmist riigieelarvest. ELF on senini pidanud vajalikuks rõhutada õlifondi loomise vajalikkust sarnaselt Soomes toimivale. Siinjuures on oluline printsipi – saastaja maksab – rakendamine. Koostatud analüüs naftareostuskahjude hüvitamise mehhanismidest.

Sõlmitud koostöölepingud Päästeametiga (määratletud ELFi roll vabatahtlike koordineerijana) ning firmaga RipCurl (koostöö vabatahtlike kaasamisel, teavitustegevus ja annetuste kogumine jätkuprojekti kaasfinantseerimise katteks).

Aastateks 2008-2009 on saadud jätkurahastus Keskkonnainvesteeringute keskusest, et jätkata vabatahtlike koolitamist naftareostuste ja metsapõlengute tarbeks. Planeerimisel on

ka INTERREG taotlus koostöös Soome ja Rootsi ning UNESCOle juriidilise analüüsi läbiviimiseks reostustõrjese puutuvate normide ning nende rakendamise osas.

Mets

Mets elab – Eesti metsades kasvab ja elutseb teadlaste hinnangul vähemalt 20 000 liiki elusorganisme. Kõik nad sõltuvad vähemalt mõnes oma elutegevuse etapis metsast ja seal elavatest teistest liikidest. Metsa näol on tegu ühe suurima Eesti rikkusega nii looduslikus kui ka majanduslikus mõttes.

ELFi põhilisteks tegevusteks Eesti metsades on: teadmistepõhiste säästva metsanduse printsiipide viimine Eesti metsapoliitikasse ja vastavasse seadusandlusse; koostöös erametsaomanikega säästliku metsamajandamise edendamine; koostöö metsafirmadega läbipaistva metsandussektori nimel; koostöö RMK-ga säästva metsanduse põhimõtete rakendamiseks riigimetsas; väärtuslike metsade inventeerimine; Eesti metsanduses ja metsade kaitsega seonduva jälgimine ja probleemidele tähelepanu juhtimine. Viimase 2 aasta tegevused on toimunud ELFi ja WWF Rootsi vahelise koostööprojekti raames. Projektijuht: Kaupo Kohv.

A. Seadusloome

2007 aastal jõustus uus metsaseadus. Juba 2007 aasta sügisel kogus Keskkonnaministeerium ettepanekuid uue metsaseaduse muutmiseks. Seega on oodata, et 2008 aastal hakatakse välja töötama veel uuemat metsaseadust.

Kõrge kaitseväärtusega metsad

2006 aastal tehtud välitööde ja 2007 aastal tehtud analüüside tulemusel võib väita, et kõige enam ohustatud kõrge kaitseväärtusega metsad on Eestis metsa vääriselupaigad. Aastatel 2002 -2005 raiuti Eestis 7% vääriselupaikadest. Kahjuks oli vääriselupaikade hävimine probleem ka riigimetsas. Kogu projekti käigus kontrolliti ligikaudu 300 raiet, mille tulemusena esitati Keskkonnainspeksioonile kontrollimiseks andmed 140 raie kohta, sh ligikaudu 70 raiet riigimetsas. Tänapäevaks ei ole KKI veel ametlikult vastanud edastatud raiete seaduslikkuse kohta. Projekti tulemusi kirjeldati ka 2007 aasta detsembris Otepääl KKT, KKI ja LKK töötajatele.

Vääriselupaikade raie moratorium

2007. aasta veebruaris kutsus ELF metsafirmasid üles vabatahtlikult liituma vääriselupaikade raie moratoriumiga. Hoolimata intensiivsetest läbirääkimistest liitus moratoriumiga vaid Stora Enso.

B. RMK kuivendus

Peale tulutuid katseid dialoogi abil lahendada RMK kuivendustegevusega seotud eriarvamusi võeti teema käsitlemine ette Eesti rahvusliku FSC standardi koostamise protsessi käigus. Kuna standardi koostamine pole veel lõppenud, siis täna on raske protsessi tulemuslikkust hinnata, kuid samas on põhjust olla positiivselt meelestatud.

FSC rahvusvaheline koostöö

ELF aitab 2007. aastal taaskäivitada FSC rahvusliku standardi koostamise protsessi. 2007. aasta jooksul toimus ligikaudu 10 töökoosolekut, mille käigus erinevad huvigrupid püüdsid leida konsensust säästvat metsandust detailset kirjeldavate indikaatorite osas. Tänu intensiivsele osalemisele on loota, et 2008. aasta kevadel kiidab töögrupp ka rahvusliku FSC standardi heaks.

Märgalad

Paljudel Eesti märgaladel – eelkõige rabades – kaevandatakse turvast. 2005. aastani oli see kavandatud mahus, mis ületas viiekordselt turba tegelikku juurdekasvu. Hulgaliselt on kraavitatud soid, kus on juba kaotanud nii loodus kui ka tulu lootnud inimene – metsade juurdekasv pole suurenenud, turbakaevandamine pole pihta hakanud, veerežiim ja sooliikide elupaigad on aga kahjustunud. Samas on Eestis veel hindamata umbes 8000 soo seisund – me ei tea, kas ja kuivõrd nende kooslused ja liigid on looduskaitseks väärtuslikud. Lisaks on märgalade puhul olulised ka nende kohalikku elukeskkonda kujundavad omadused – märgala kui puhta vee reservuaar, lokaalse veerežiimi hoidja ja kliima kujundaja. Aastatel 2005-2007 on ELF järjepidevalt otsinud võimalusi panustada ülaltoodud probleemide lahendamisse.

Märgalade taastamine

2005. aastal valiti välja ühe alana, kus viia läbi vajalikud eeluuringud soo taastamiseks, Kuresoo – üks Eesti suurimaid suhteliselt hästi säilinud kompaktsid soid. Soomaa rahvuspargis paikneva Kuresoo kogupindala on ligikaudu 11 tuhat hektarit ning tal on õnnestunud jääda inimhõlmest, mis rabade puhul väljendub tüüpiliselt kuivendusena, suhteliselt puutumata. Siiski on kohati vahepealne kuivendusvaimustus jätnud jäljed ka Kuresoo äärealadele, kohati on kuivendatud rabamassiivi ümbritsevaid siirdesoid. Üheks selliseks kunagiseks kuivendusobjektiks on ka ELF-i taastamisprojekti ala, mis asub Kuresoo kaguosas ja on ligikaudu 53 ha suurune.

Tegevuste rahastuseks esitati novembris 2005. aastal taotlus Interreg IIIA programmi ja see sai positiivse vastuse.

2006-2007 läbiviidud tööd Kuresoos

Ala seisundi fikseerimine –ajalik optimaalse taastamistegevuse planeerimiseks ning lähteandmete saamiseks edasiste muutuste kindlaks tegemisel. Selleks teostasid Tallinna Ülikooli Ökoloogia Instituut ning Eesti Märgalade Ühing 2006. a juunist kuni oktoobrini ulatuslikud välitööd, mille käigus kaardistati taimkate, tehti pinnavee tasemete ning pH ja eri-elektrijuhtivuse uuringud ning samuti turba stratigraafiline analüüs. Valgalade määratlemine teostati digitaalse kõrgusmudeli põhjal.

Taastamiskava koostamine. Välitöödest saadud teadmiste alusel koostati Tallinna Ülikooli Ökoloogia Instituudi poolt taastamiskava, kus määratleti, mis ulatuses on mõttekas kraave tammitada, kui tihedalt on see vajalik, kas tuleb teostada lage või harvendusraiet jne. Taastamiskava hindasid Läti kolleegid, kes andsid oma kogemustele tuginedes soovitusi parima võimaliku tulemuse saavutamiseks. Muuhulgas koostati soovitusel edasise seire teostamiseks, et oleks võimalik fikseerida projektialal toimuvad muutused. Korralduslikult seiret pole projekti teostamisel suuremat mõtet, eriti pidades silmas taastamiskavale pandud ühte ülesannet - olla etalonkavaks teiste sarnaste tegevuste korraldamisel.

Ehitusprojekti koostamine. Tugineb välja töötatud taastamiskavale, mis siis ehitusprojektiga vormistati tehnilisse keelde. Projekteerijaks oli AS Maa&Vesi, kes on ka enne teinud sarnaseid projekte Tolkuse rabas ning Ruunasoos Nigula looduskaitsealal. Projekteerija teostas 2006. augustis ala topograafilise mõõdistuse, mille põhjal toimus peale projekteeerimise veel valgalade määramine, osaliselt kuivenduse mõju uurimine jne. Projekteeerimine toimus tihedas koostöös nii Ökoloogia Instituudiga kui ka Läti Looduse

Fondiga, kes andsid projekterijale nõu, kuidas selliseid projekte on mujal maailmas läbi viidud (tammide ehitamise tehnoloogia, vajalikud tammide ulatused jne). Ehitusprojekt sisaldab endas ehitusmaksumuste ja -mahtude kalkulatsioone, mida kasutati jätkutaotluse koostamisel taastamistööde läbiviimiseks.

Jätkuprojekti koostamine. Toetudes taastamiskavale ning ehitusprojektile valmistas ELF ette jätkuprojekti Keskkonnainvesteeringute Keskusele taotluse Kuresoo taastamiseks. Koostöös projektipartneritega ja kaasates ka Riigimetsa Majandamise Keskuse, arendati teemat laiemaks ja detsembris esitas ELF ühistaotluse soode taastamiseks Euroopa Komisjoni LIFE+ programmi. Taotlus „Mireland” – „Rabade 7110* ja siirdesoo- ja rabametsade 91D0* maastikutasandil taastamine Edela Eesti suurrabade valdkonnas” hõlmab taastamistegevusi Kuresoos ja Valgerabas (Soomaa Rahvuspark), Nigula rabas (Nigula looduskaitseala) ja Ruunasoos (Sookuninga looduskaitseala), taastamistegevuse planeerimist Valgerabas, Nigula rabas, Lavassaares ja Parika rabas ning kaevandajate ja looduskaitsete vahelisi arutelusid, et leida parimad võimalused Lavasaare hoiuala säilimiseks. Positiivse rahastusotsuse korral saavad tegevused alata 2009. aasta veebruaris.

Kogemuste vahetamine eestlaste ja lätlaste vahel. Lätimaa Looduse Fond on tegelenud mitmete soode taastamisprojektidega ning viis aastatel 2006-2007 ellu Läti riigi märgalade majandamise programmi raames läbi nelja soo taastamist. Kuna tegu on meie lähinaabritega, kelle sood ja kliima sarnanevad Eesti omadega, siis oli mõistlik kasutada ära nende kogemusi enda sarnaste projektidega alustamisel. Lätlastega kogemuste vahetamiseks oli projekti käigus planeeritud kaks seminari ning väljasõit Läti taastatud sooladele, kus tutvustati sealmail tehtut. Kolmepäevane õppereis Lätimaale toimus 2006. a oktoobris, neist kahel päeval külastati taastamisprojekte Cena rabas Riia lähistel ning Teiči ja Lubana soostikus Kesk-Lätis. Projekti lõpuseminar toimus 2007. aasta mais, kus võeti kokku kõik projekti jooksul tehtu ning arutati edasisi tegutsemisi.

ELF oli kutsutud osalema 22.-23. novembril 2007 Turbaliidu 15. sünnipäeval ja konverentsil „Eesti turbatööstuse tulevik”. ELFi poolt tehti ettepanek taaskäivitada probleemide lahendamiseks Rahvusvahelise Turbaliidu Eesti haru tegevus – kokku leppida turbatootmismahud ja – alad, mitte kaevandada heas seisundis soodes, määratleda turvas taastumatuks loodusvaraks. Tõdeti, et tõstatatud probleemid on üleval juba eelmisest sajandist. Keskkonnaministeeriumi poolt pidas ettekande asekanstler Harry Liiv. Mõneti anti lootust ELFi tõstatatud probleemide lahendamisele – kokku kutsutud soode kasutamise ja kaitse töörühma abil, kuhu ka ELFi poolt on esindajana kutsutud Eerik Leibak. Samas pole töörühm veel korralikult tööle asunud (pärast aastast vaheaega taasalustati tööd 2007.a. novembris).

Koostööpartnerid: Eesti Märgalade Ühing, Riiklik Looduskaitsekeskus – Pärnu-Viljandi regioon, Läti Looduse Fond. Rahastajad: Euroopa Ühenduse algatus INTERREG III A, Siseministeerium ja Keskkonnainvesteeringute Keskus, WWF-Switzerland ja AS Eesti Energia. Projektijuht: Marko Kohv.

Piiriülene kaitsekorraldustöö Peipsi järvega seotud kaitsealadel – Alam-Pedja, Emajõe- Suursoo ja Rameda.

Märgalade kaitsjaid Peipsi järve kahel kaldal ühendavad paljud sarnased mured linnustiku ja luhtade kaitse, kalade kaitse ja külastuse heal korraldamisel. Projekti eesmärgiks oli teavitada laiemat huviliste ringi kaitsealade olukorrast, vajadustest ja rahvusvahelisest koostööst. Emajõe Suursoo kaitseala initsiatiivil otsiti 2005. aastal ressursse määratlemaks

võimalusi ja vajadusi piiriülese kaitsekorralduse osas Peipsi järvega seotud kolmel kaitsealal: Eestis Alam-Pedja (26 000 ha) ja Emajõe Suursoo (32 000 ha) ning Venemaal Rämäda e. Remidovi (64 900 ha). Tegevuste rahastuseks esitati 2005. aasta novembris taotlus Interreg IIIA programmi ja see sai positiivse vastuse.

Tegevused algasid 2006. aasta kevadel ning kestsid 2007. a oktoobrini. Projekti eesmärgiks oli luua paremad võimalused kahe riigi looduskaitsete koostööks. Koostöö käigus – ühisseminaride ja ekskursioonide käigus – kaardistati peamised probleemid kolme märgala kaitse korraldamiseks, kaasati mõttetalgutele järveäärseid omavalitsusi, uurimisasutusi ning kodanikeühendusi ning valmistati ette projektitaotlus kaitsekorralduse edendamiseks ning seire- ja teadustööks.

Üheks suuremaks väljakutseks keskkonnakaitses on Peipsi-Pihkva järvede veekvaliteedi seisundi hindamine ja järvede elustiku uurimine, olemasolevate andmete põhjal olukorrale tähelepanu juhtimine ning Pihkva linna reostuse vähendamine. Juba tehtud uuringute põhjal saab üsna selgelt väita, et Peipsi-Pihkva reostus pärineb järve lõunaosast ning selle gradient on põhja-loode ehk siis Eesti vete suunaline. Vene partnerite andmetel tuleb piki Velikaja jõge järvesüsteemi ööpäevas 120 000 m³ reovett.

Eriti on viimaste aastate jooksul suurenenud fosfori osakaal, seda nii puhta P kui ka fosfaatide näol ning on tõenäoline, et see korreleerub zooplanktoni ja vetikate vohamisega, kalade kadumisega (tint, räabis, nüüd ka koha) jms. Kuid reoveepuhastite loomine on siiski omavalitsuste ja riikide ülesanne, mitte sihtasutusena töötavate looduskaitsete oma. Sestap tehti suuline järelepärimine Keskkonnaministeeriumile, mille ametnike sõnul on reovee probleemile lahenduse leidmine üks 2008. aasta prioriteete Eesti-Vene Piiriveekogude Ühiskomisjonis.

Koostööpartnerid: Looduskaitseühing Kotkas MTÜ, Balti Looduse Fond (Venemaa).
Rahastajad: Euroopa Ühenduse algatus INTERREG III A, Siseministeerium ja Keskkonnainvesteeringute Keskus. Projektijuhid: Mart Jüssi/Mari Kaisel.

Teised looduskaitse tegevused

Loodushoiutööd

ELFi talgud 2007. aastal

Lõppenud aasta oli ELFi talguaastate seas üle keskmise toimekas. Kokku toimus 21 talguüritust 17-s erinevas paigas: Karula rahvuspark (RP), Salmi (Matsalu RP), Mohni saar (Lahemaa RP), Kesselaiu maastikukaitseala (MKA), Puhtu-Laelatu LKA, Hiiumaa laidude MKA, Soomaa RP, Laidevahe LKA, Alam-Pedja LKA, Kumari laid (Matsalu RP), Kõrgessaare, Suurrahu (Matsalu RP), Hobulaid, Kihnu, Luitemaa LKA, Nõva MKA ja Tartu linn.

Kokku osales talgutel 265 vabatahtlikku, kes panustasid looduse heaks 3987 tundi tööd. Talgutööks oli enamjaolt puis-, ranna-, luha- ja soonitute taastamine ning hooldus. Ent ka matkaradade ja puhkerajatiste korrastamine, karjaia ehitamine, mahalangenud telefoniliinide ja karjaia okastraadi eemaldamine, turbaraba taastamine ja prügi koristamine.

Talgute läbiviimisel ja kohapealsel korraldamisel löid kaasa 15 vabatahtlikku talgujuhti. Neile toimusid hooaja eel esmaabi kursus ning üldkoolitus (matkateadmised, poollooduslikud kooslused, tööriistade ohutu käsitlemine, toitlustamine).

Talguüritustest 13-le registreeruti ELFi talgute veebi kaudu. Ülejäänud üritustel osalesid sõpruskonnad ja firmad oma töötajatega. Kolmel talgul rühkisid Eesti vabatahtlikega

kõrvuti ka talgulised teistest riikidest, kes saabusid ELFi välispartnerite kaudu – BTCV Suurbritanniast ja Global Nature Fund (GNF) Saksamaalt.

Talgute korraldamist rahastasid SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK), Riiklik Looduskaitsekeskus, BTCV, GNF ning talgutel osalejad.

ELFi koostööpartnerid talgute korraldamisel olid: Riiklik Looduskaitsekeskus, LKÜ Kotkas, Pärändkoosluste Kaitse Ühing, Tartu Keskkonnahariduse Keskus, Muhu vald, Karuskose talu, GNF, MTÜ Laidevahe Loodus, BTCV, MTÜ Toetuspunkt, Kihnu Majanduse OÜ, RMK, MTÜ M.A.R.S.S., Tartu linn.

Aastatel 2001-2007 on ELF korraldanud keskmiselt 18 talgud aastas, 375 osaleja ja 2776 töötunniga.

2008. aastal talgud jätkuvad täie hooga. Praeguseks on olemas rahastus 23 talguürituse korraldamiseks, peamine rahastaja KIK.

Projektijuht: Tarmo Tüür.

Alam-Pedja looduskaitseala

ELFi soetatud vahendite abil on varasemalt hooldatud ja niidetud ligikaudu 300 ha poollooduslikke kooslusi – jõeluhtasid – Alam-Pedja looduskaitsealal koostöös looduskaitseühinguga Kotkas. Hetkel on Maailma Looduse Fondi (WWF) toetusel soetatud niidukid reservis ja kasutatakse LKÜ Kotkas valduses olevaid uusi niidukeid.

Saaremaa

2003. a alustatud projektide “Kesselaid” ja “Rohumaade hooldus” raames jätkuvad hooldustööd Saaremaa kõrge väärtusega puisniitudel Tagamõisas ja Viidumäe looduskaitsealal ning Kesselaiul. Tegevusi viivad läbi kohalikud elanikud loodushoiutoetuste ja ELFi poolt soetatud riistvara toel. Kesselaiul hooldati 2007. aastal ELFi abil varasemalt soetatud traktori ja niiduki abil 4 ha rannaniitu ja 8,8 ha loopealset. Tagamõisas on väiketraktor ja võsalõikaja samuti endiselt töös. Lümända mees Leonhard Meri niitis seal nende abil ja LKK lepingute toel 2007. a. 13,4 ha puisniitu ja harvendas 0,8 ha võsa. Töömahud on samas suurusjärgus 2006. aastaga.

Liigi- ja koosluste kaitse

ELFi looduskaitse-andmebaas katab enamuse Eesti elupaigatüüpe ja loodusväärtusi. Eesmärk: läbi viidud üle-Eestiliste inventuuride [põlismetsad (1993-1996); puisniidud (1995-1996); märgalad (1996-1998); niidud (1999-2001) jt.] andmed on täielikult digitaliseeritud ja süstematiseeritud. Oluline on, et kogutud teave ei jääks üksnes ajalooliseks väärtuseks, vaid seda kasutatakse ka igapäevases looduskaitsealises töös uute kaitsealade rajamisel, Natura 2000 loodushoiualade võrgustiku määratlemisel, planeeringute jälgimisel jne. Andmebaas koosneb 31.12.2007 seisuga 9670 kirjest (millele lisandub üle 6000 niidukirje), iga kirje on ühe konkreetse elupaiga kohta (hõlmab tavaliselt 1-100 ha) ja sisaldab andmeid selle seisundi, väärtuste ja liigilise koosseisu kohta. Andmebaas vastab Euroopa kriteeriumitele ja võimaldab selle kasutust riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil. Väljavõtted kaitstavate liikide ja väärtuslike koosluste kohta on edastatud Keskkonnaregistrile (EELIS), Keskkonnaministeeriumi looduskaitseosakonnale, Euroopa Komisjonile jt asjakohastele institutsioonidele, aga ka Eesti flora levikuatlasele (Tartu 2005). ELFi andmebaas on oluline, püüdmaks tagada Natura 2000 protsessi objektiivsust looduskaitsealastest aspektidest lähtuvalt. Samuti on oluline seirata Natura kriteeriumite täitmist Eesti riigi ja arendajate poolt (arendustegevus, sh planeeringud;

riikliku ülevaate koostamine Natura alade kaitse osas; Natura aladel loodushoiutööde rahastamine). Nendele tegevustele aitab kaasa osalemine Eesti-sisestes ja rahvusvahelistes koostöövõrgustikes (Eesti Keskkonnaühenduste Koda, WWF, CEEWEB, IUCN).

2005.a novembris valmis ELFi koostöös Pärändkoosluste Kaitse Ühingu, Eesti Loodushoiu Keskuse ning teiste keskkonnaorganisatsioonide ja ekspertidega nn Natura

2000 varinimestik. Varinimestikus on 628 suuremat ja väiksemat ala, kokku 845 km². Seega moodustavad varialad ca 1,8% Eesti pindalast (lisaks "ametlike" Natura-eelvalikualade 16%-le). Selles, kuivõrd esitatud varialad leiavad toetust Natura 2000 alade nimekirja lülitamiseks, oodati selgust 2006. ja 2007. a jooksul. 2007. aasta lõpuks protsess sellisesse faasi ei jõudnud ja seeläbi ei saa hinnata, millised on tehtud töö tulemused. Varinimekirja kaudu antud soovitusi on välitööde käigus hinnatud keskkonnateenistuste ja LKK poolt. 2008.a. läheb varinimestik täiendamisele ja parandamisele.

2007. aastal kogunes välitööde andmeid ca 20-30 kirje jagu, kuid enamik on nendest andmebaasi sisestamata. Pärast sisestamist koostatakse uus andmefail aladest EELISEle, samuti väljavõtte kaitsekorralduslikult oluliste liikide kohta.

Tegevusi toetas 2002-2004 Prins Bernhard Foundation (Holland) läbi Milieukontakt Oost-Euroopa. Tegevuste jätkamist toetas 2005-2006 Keskkonnainvesteeringute Keskus. ELFi ekspertide tegevus 2007. aastal oli suuresti vabatahtlik. Tegevusi korraldab looduskaitse ekspert Eerik Leibak.

2006. aasta koostas ELF ühes Keskkonnaministeeriumi, WWFi ja Euroopa Komisjoniga **Natura 2000 rahastamise käsiraamatu**, mille abil teavitada riigiasutusi, maaomanikke ja teisi asjasse puutuvaid Euroopa Liidu rahastamisvõimalustest Natura 2000 meetmete jaoks 2007-2013 perioodil. 2007. aastal täiendati käsiraamatut ja töötati välja tehniline lahendus, nn IT abivahend, mis võimaldab käsiraamatut rakendada kaitsekorralduskavade koostamise juures. IT abivahend peaks aitama selle kasutajal „välja valida“ võimalikud kaasrahastamise meetmed iga Natura 2000 ala kohta. Ühtlasi korraldati novembris seminar eesmärgiga tugevdada Natura 2000 rahastuse aspektide planeerimise protsessi riiklikul ja regionaalsel tasandil. Seminaril osalesid esindajad Euroopa Komisjonist, Keskkonnaministeeriumist, Põllumajandusministeeriumist, Rahandusministeeriumist, Riiklikust Looduskaitsekeskusest, piirkondlikest keskkonnateenistustest ning valitsusvälistest organisatsioonidest. Tegevusi rahastati Euroopa Komisjoni ja Keskkonnaministeeriumi poolt. Projektijuht: Mari Kaisel.

Suurupi

18. ja 19. oktoobril 2007 tegid metsafirma OÜ Corporant töötajad maaüksuse omaniku Balti Finantseerimisasutuse ASi tellimusel seaduste puudulikkust ja keskkonnaministeeriumi vastuolulist käitumist kasutades Suurupis alles loomisel oleval looduskaitsealal raiet. Seda just väärtuslikel aladel, kus on ekspertiiside kohaselt Euroopa mõistes tähtsaid kooslusi ja loomaliike. Suurupi loodusväärtuste kaitse alla võtmise eeldusi oli lisaks Natura 2000 võrgustiku jaoks tehtud inventuuridele kinnitanud ka kaks keskkonnaministeeriumi poolt tellitud ekspertiisi.

Looduskaitsealade kohaselt olid seega tingimused kaitse alla võtmiseks täidetud. Kuid Harjumaa keskkonnateenistuse väljastas raieloa lähtudes keskkonnaministeeriumi märtsikuisest otsusest, millega jäeti Suurupi looduskaitseala vaatamata loodusväärtustele majanduslikel kaalutlustel loomata. Ehkki keskkonnaministeerium parandas hiljem oma vea ning jätkas looduskaitseala loomise menetlust, võis see arendajate aktiveerumise ja puudulike seaduste tõttu hiljaks jääda.

ELFi ja teiste Eesti Keskkonnaühenduste Koja liikmete arvates polnud kaitseala moodustamisega venitamine õiguspärane. Kuigi kaitseala loomiseks ei olnud kindlat

tähtaega antud, oleks seda tulnud siiski teha mõistliku aja jooksul. Antud juhul oleks aidanud neid mõistlikke ajaraame määratleda tähtaeg 1. mai 2007, mil potentsiaalsed Natura 2000 võrgustiku alad kaotasid oma ajutise kaitsestaatuse. Keskkonnaühendused taotlesid 2007. aasta jooksul korduvalt lisaks ala kaitse alla võtmisele ka kõigi tegevuste peatamist, mis võiksid Suurupi loodusväärtusi kahjustada. Kahjuks võeti seda kuulda alles peale raiete algust ja probleemi viimist meedia vahendusel avalikkuse ette – 19. oktoobril allkirjastas keskkonnaminister käskkirja, millega peatati metsateatiste kehtivus. Samuti on keskkonnaministeerium ja Harjumaa KKT jätkanud Suurupisse riikliku kaitseala moodustamiseks vajalikke toiminguid, kuid 2007. aasta lõpul polnud nendega veel ühele poole jõutud.

Liigikaitse

Lendoravaga seotud tegevused 2007.aastal

2007. aastal võeti lendorava elupaikade ja kodupiirkondade selgitamiseks kasutusele raadiotelemeetrilised meetodid. Kokku märgistati 9 looma. Vastav projekt viidi läbi Eesti Looduseuurijate Seltsi egiidi all. ELFi panus sellesse projekti oli välitöödeks vajaliku turvalise ronimisvarustuse muretsemine (kõied, karabiinid, kiiver jmt), milleks kasutati Tartu Linnavalituse poolt 2006. aastal eraldatud toetust. Loomade jälgimisel koguti hulgaliselt materjali lendoravate ööpäevase aktiivsuse, liikuvuse, pesakohtade valiku nende kasutamise kohta. Lendoravate ööpäevase aktiivsuse registreerimiseks võeti kasutusele fotolõks, mille soetamist toetas Eesti Olympus OÜ.

Kogutud andmete alusel on kirjutatud artikleid Eesti Looduses nr 9, ajalehtedes Eesti Päevaleht, Põhjarannik, Maaleht. Samuti on kajastatud uuringu tulemusi televisioonis saadetes Osoon ja Tasakaal ning raadios.

Lisaks saadi teavet lendoravate hukkamispõhjuste kohta. Sagedasteks hukkamiste põhjustajateks osutusid nügised, kelle läbi hukkus aasta jooksul vähemalt 3 märgistatud lendoravat. Kuna nügiste arvukus on praegu väga kõrge, käivitas ELF KIKi toetusel projekti nügiste arvukuse reguleerimiseks lendoravate elupaikades. See on ühtlasi üheks tegevuseks 2007. aastal kinnitatud lendorava kaitse korraldamise tegevuskavas. Vaatamata ebasobivatele lumeoludele kütiti Virumaa neljast jahipiirkonnast ligi 30 nügist. Kuna ka metsnügiste kohta viimastel aastatel praktiliselt teavet ei ole kogutud, võeti kütitud nügistelt mitmeteks uuringuteks proove ning lisaks anti nende lihakehad täiendavateks uuringuteks Metsakaitse ja -uuenduskeskuse ulukiseire osakonnale.

2008. aastal jätkatakse raadiotelemeetrilisi uuringuid ning lendoravate elupaikade inventuure.

Nahkhiirtega seotud tegevused on suunatud Eesti Vabariigi riiklike kohustuste täitmisele. Jätkub käsitiivalistega seotud ekspertiisis osalemine, pöördujate nõustamine ja nahkhiirte kaitse korraldamiseks vajaliku teabe kogumine. Koostöös ajakirjanikega kajastati televisioonis, raadios ja kirjutavas pressis nahkhiiri ja nende kaitset. Jätkus infovahetus ELFi poolt hallatavas nahkhiitrehuviliste listis, sellesse lisandus mitmeid uusi liikmeid. EUROBATSi nõuandekomitee töörühmas, mis kogub ja analüüsib andmeid tuuleturbiinide mõju kohta nahkhiirtele (*Intersessional Working Group on Wind Turbines and Bat Populations*), jätkab osalemist ELFi esindajana Lauri Lutsar. Töörühmal on kavas täiendada tuuleturbiinide ja nahkhiirte problemaatikat käsitlevaid juhiseid, mille esimene versioon on vastu võetud EUROBATSi liikmesriikide kokkutulekul (resolutsioon 5.6, Ljubljana, 2006). Lähtuvalt juhistest on ELFi nahkhiiretöörühm püüdnud teadvustada

vajadust hinnata paigaldatavate tuuleturbiinide mõju nahkhiirtele ja valida tuuleparkide asukohtadeks alasad, kus nahkhiirte hukkumine oleks tõenäoliselt väiksem. Samuti on koostatud arvamus kavandatava Tallinn-Paldiski maantee mõju kohta Väana-Posti nahkhiirte talvituspaigale. Tegevusi kureerib projektijuht Lauri Lutsar.

2004. a. loobus ELF **Läänemere hüljestega** seotud seire, ekspertiisi ja rakendusuuringute riiklike tellimuste täitmisest, kuna tellija ei suutnud tagada töö piisavas mahus rahastamist. Jätkuvalt võimaldab ELF nende tööde tegemiseks kasutada hülgeprojekti 15-aastase arendustöö käigus kogutud andmeid ja soetatud töövahendeid (paat, paadikäru, maastikuauto, arvutid). Koostöö antud vallas toimib Riikliku Looduskaitsekeskusega. Et vajalikud välitööd saaksid toimuda, hoiab ELF soetatud vahendeid töökorras ja võimaldab hülgeekspertidel Mart Jüssil ja Ivar Jüssil neid oma töös kasutada.

2004. aastal alustati uue projektiga "**Vaalad Eesti vetes**", mille käigus hangiti välispartneri toel spetsiaalsed detektorid, et registreerida pringlite esinemist siinsetes vetes. Vahendeid kasutati kevadeni 2006, tööde tulemused andsid tõendeid pringlite esinemise kohta Saaremaa lähistel. Projekt viidi ellu koostöös IFAWi ja Vilsandi Rahvuspargiga.. Tegevused jätkuvad Balti Keskkonnafoorumi projekti „Natura 2000 rakendamine Läänemere idaosas” projekti raames ja detektoreid saab kasutada asendusriistadena.

Ülevaade ELFi ekspertide tehtud looduskaitsealistest ekspertiisidest, kaitse-eeskirjadest ja kaitsekorralduskavadest:

- "Vilsandi rahvuspargi kaitse-eeskiri". 2007.a. jooksul osales Eerik Leibak kahel LKK Saare regiooni kontoris peetud töökoosolekul ning koos Saaremaa ekspertidega välitöödel mõnedes Vilsandi RP osades, mille staatuse või kaitsekorra õigsuse kohta on tekkinud põhjendatud kahtlusi. Pidevalt toimus suhtlus meili teel ELFi kui töö täitja ning LKK poolsete spetsialistide ja otsustajate vahel (Tõnu Talvi, Gunnar Raun, Veljo Volke, Mari Reitalu, Rein Nellis). 2007.a. lõpuks valmisid ühises koostöös kaitse-eeskirja eelnõu lahutamatud koostisosad - kaitseala välispiir ja tsoneering. Töö kaitse-eeskirja eelnõu enda viimistlemisega jätkub veel 2008.a. esimese kolmandiku jooksul.
- Harku valla rohevõrgustiku tuumalade ja koridoride uuring. Harku valla poolt tellitud töö tehti valla üldplaneeringu ja sellele keskkonnamõju strateegilise hindamise raames. Tööd viis läbi Kaupo Kohv.
- Tallinna Ingeri ja Falgi bastioni maa-alused käigud nahkhiirte talvituspaigana. Tööd viis läbi Lauri Lutsar.
- Kose valla rohevõrgustiku tuumalade ja koridoride uuring. Tööd korraldas Kaupo Kohv.
- Nahkhiirte Hanila ja Räpina püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri. Tööd viis läbi Lauri Lutsar.
- EELIS andmebaasi esitatavate nahkhiirte andmete kriteeriumid ja ettepanekud EELIS andmebaasis oleva nahkhiire info korrigeerimiseks või täiendamiseks. Tööd viis läbi Lauri Lutsar.

ELFi keskkonnaõiguse projektide tegevused aastal 2007

2007.a. oli ELFi keskkonnaõigusvaldkonnas tegevustes 4 olulisemat suunda:

- keskkonnaõiguse uudiste ja praktika jälgimine ning juhtumitega tegelemine peamiselt Eesti Keskkonnaühenduste Koja riigieelarvelise toetuse abil;
- juriidiliste analüüside koostamine Euroopa keskkonnaõigusega tegelevate organisatsioonide ühenduse Justice & Environment (J&E)¹ töö raames, mida rahastas Euroopa Komisjoni keskkonnapeadirektoriaat;
- tasulise õigusteenuse osutamine keskkonnaasjades;
- suutlikkuse tõstmine ja uue keskkonnaõigusega tegeleva organisatsiooni loomine Avatud Eesti Fondi Balti-Ameerika Partnerlusprogrammi toel.

Aasta kestel palgati lisaks olemasolevale 1 juristile lisatööjõudu; alates teisest poolaastast olid keskkonnaõiguse tegevustega hõivatud 2 täiskohaga (Kärt Vaarmari, Silver Nittim) ja 1 osalise koormusega jurist (Liis Keerberg), suveperioodil aitas juriste vabatahtlik Maria Teder.

J&E töö raames, mida rahastas Euroopa Komisjoni DG Environment, olid käsitluse all järgnevad teemad:

Aarhusi konventsiooni rakendamine: Aarhusi konventsioon sätestab keskkonnaorganisatsioonidele nõ 3 põhiõigust e 3 sammast: juurdepääs keskkonnainfole, osalemine keskkonnaasjade otsustamises ning juurdepääs õigusemõistmisele keskkonnaasjades. 2007.a. osales ELF koos J&E-ga Euroopa keskkonnaorganisatsiooni European Environmental Bureau (EEB) Aarhusi konventsiooni puudutava küsimustiku koostamisel ning esitati toetuskiri EEB seisukohtadele seoses A2J direktiivi vajalikkusega Euroopas. Lisaks esitas J&E Euroopa Komisjonile vaide seoses GMO-lubade andmise otsustega, et katsetada määruse 1367/2006 toimimist, mis reguleerib mh VVOde õigust vaidlustada EL organite otsuseid.²

2007.a. tegevused seoses Aarhusi konventsiooni rakendamisega olid põhiosas suunatud sellele, et VVOde kaebeõigus keskkonnaasjades tehtud otsuste vaidlustamiseks Eestis ei kitseneks, ent samas on oluline toetada teistes EL riikides VVOde kaebeõiguse laiendamist. Sestap toetas ELF J&E kaudu keskkonnaasjades õigusemõistmisele juurdepääsu kehtestava direktiivi kehtestamist, ehkki Eesti seisukohalt selle direktiivi kehtestamine vajalik ei ole.

Siseriiklikult koostati EKO poolt vastused KKM konventsiooni rakendamise küsimustikule – üldiselt hinnati EKO poolt konventsiooni rakendamist rahuldavaks, ent toodi välja probleemid, et riik ei ole teinud kodanikele kättesaadavaks keskkonnaõigusabi, et VVO-de kaasamine otsusetegemisse on olnud pigem formaalne ning et riik tunnustab VVO-sid pigem sündmuse- kui tegevuspõhiselt ega ole kujundanud toetusmehhanisme VVOde tegevuse toetamiseks.

Keskkonnamõju hindamine: viidi läbi direktiivi 2001/42/EÜ (keskkonnamõju strateegilise hindamise e KSH direktiiv) kaasamise ja otsuste põhjendamisega seotud sätete ülevõtmise analüüs, eriti seonduvalt suurobjektide planeerimisega. Analüüsi tulemusena leidis ELF, et KSH direktiiv on põhiosas Eestis korrektselt üle võetud, ent probleemiks on

¹ www.justiceandenvironment.org

² Kõik tegevuste käigus loodud dokumendid on kättesaadavad J&E kodulehel <http://www.justiceandenvironment.org/je-international/aarhus/>

suurobjektide rajamise regulatsioon – puuduvad selged otsustusreeglid erinevatel hierarhilistel tasanditel (valitsus, maavalitsus, KOV), mis toob kaasa probleemid alternatiivide hindamisel ning avalikkuse kaasamises (avalikkust kaasatakse peamiselt kohaliku tasandi otsuste tegemisse, ent selleks ajaks on objekti rajamine ja asukoht otsustatud). ELF koostas analüüsi raames ka ülevaate Saaremaa püsiühenduse juhtumist, mis illustreerib kujundlikult suurobjektide rajamisega seotud probleeme Eestis. Analüüsi tulemusi on kasutatud nt EKO poolt 2008.a. alguses keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse eelnõule ettepanekute esitamisel.

Natura 2000: Natura 2000 võrgustiku kaitse osas oli keskkonnaõiguse valdkonnas põhiküsimuseks projektide ja kavade mõju hindamine Natura võrgustiku aladel. Tegeletud sai mitmete erinevate juhtumitega, mille osas ELF (kas üksi või koos teiste keskkonnaorganisatsioonidega) nõudis vastava mõju hindamise läbiviimist, kuna projektid või kavad mõjutavad eeldatavalt Natura võrgustiku alasid (nt Ropka silla rajamine Tartus, Saaremaa püsiühendus, samuti mitmed ehitusprojektid Saaremaal, Lõuna-Eestis). Projektide ja kavade mõju hindamise küsimus Natura aladel oli ka üheks võrgustiku Justice & Environment 2007.a. tööplaani osaks. Teemat koordineeris ELF. Möödunud aastal koostatud juriidilist analüüsi loodusdirektiivi art 6.3 ja 6.4 ülevõtmise kohta värskendati seoses muutunud seadusandlusega ja täiendati uute juhtumianalüüsidega.³ Analüüsides tulemusena selgus, et ehkki Eestis on seadusandlust Natura hindamise osas täpsustatud, on see endiselt ebatäpselt üle võetud ning selle seos KMH üldise menetlusega on ebaselge. ELF koostas ka juhtumianalüüsi Ropka silla rajamise osas, milles tuuakse välja probleemid seoses Natura hindamise algatamisega aladel, mille Natura võrgustiku alade nimekirja esitamise osas on olnud vaidlusi ning mille osas Eesti valitsus on esitanud erinevaid seisukohti. Olukord, kus Natura võrgustiku alade nimekirjad on olnud alles koostamisel, riikide poolt esitamisel ja Euroopa Komisjoni poolt kinnitamisel, on muutnud Natura hindamise algatamise otsustamise keerukaks.

Keskkonnavastutus: EL liikmesriigid pidid hiljemalt 2007.a. 30. aprilliks võtma üle EL keskkonnavastutuse direktiivi. ELF koostas analüüsi keskkonnavastutuse direktiivi ülevõtmisest Eestis.⁴ J&E analüüsis toodi välja, et enamik uuritud riike (sh Eesti) ei võtnud direktiivi üle tähtaegselt ning et üldiselt ei ole direktiivi ülevõtmisel mindud kaugemale direktiivis lubatud meetmetest (iseäranis on liikmesriigid hoidnud kinni loakaitse põhimõttest (kahju tekitaja ei pea kandma kahju kõrvaldamise kulusid, kui tema tegevus oli loaga lubatud) ega ole kehtestanud kindlustuskohustust (see võib kaasa tuua ohu, et kahju tekitaja ei ole võimeline selle kõrvaldamisega seotud kulusid hüvitama).

Tasulise õigusteenuse osutamise raames olid olulisemateks läbiviidud analüüsideks:

- analüüs Sakala keskuse lammutamise loa vastavuse kohta detailplaneeringule;
- õiguslik hinnang seoses Suurupi looduskaitseala moodustamise menetlusega ja selle kavandatavale territooriumile väljastatud metsateatistega;
- võrdlev analüüs GMO-alase järelevalve kohta Eestis.

Kogu aasta vältel valmistati ette uue keskkonnaõigusega tegeleva organisatsiooni loomist, mis paljuski jätkab seniseid ELF-i keskkonnaõiguse tegevusi. 2. novembril 2007.a. asutasid ELF, Kärt Vaarmari, Silver Nittim ja Liis Keerbergi sihtasutuse Keskkonnaõiguse Keskus,

³ <http://www.justiceandenvironment.org/je-international/natura-2000/>

⁴ <http://www.justiceandenvironment.org/je-international/eld/>

mis alustab tööd 2008.a. jaanuarist. KÕKi veebileht <http://www.k6k.ee> koondab peale organisatsiooni tutvustamise ka olulisemat keskkonnaõiguslast infot.

Kogu aasta kestel jälgiti keskkonnaõiguse projekti raames jätkuvalt Ametlikke Teadaandeid ja keskkonnaõiguse uudiseid, mille kohta saadeti iganädalane infokiri Eesti Keskkonnaühenduste Kojale. AT väljavõtted on avaldatud ka ELFi kodulehel http://www.elfond.ee/teemad/teised_teemad/keskkonnaoigus/at/at. Täpsem ülevaade tegevustest „Koostöö ja ühistegevus“.

Säästev areng

“Säästva arengu eesmärki võib pisut ebatraditsiooniliselt sõnastada kui Maa põlisrahvaks või siis uuesti maarahvaks saamist. Selle juures on kindlasti üheks oluliseks näitajaks tulevastele põlvedele mõtlemine, millest on rääkinud nii indiaanlased kui eurooplastest poliitikud. Kuidas jõuda olukorrani, kus meie praegused teod tööpoolest ei kahjusta inimeste elu meist seitse põlve eespool? Samas ise mõnusalt ära elades. Mina arvan, et need on ühed põhiküsimused, mida peaks küsima igasuguses arengu ehk siis uute asjade ja tegevuste kavandamises.” *T. Trapido.*

Energeetika

ELFile on selged praeguse põlevkivikaevandamise ja Eesti peamise elektrienergia tootmisviisiga kaasnevad negatiivsed tagajärjed: keskkonnamõjud (sh süsinikdioksiidi atmosfääri paikamine ja sellest tulenev kliimasoojenemine, põhjavee saastumine), looduslike maastike ja koosluste pöördumatu hävimine kaevandusalade laienemisel. Selged on ka negatiivsed mõjud kohalikule kogukonnale ja tõsiasi, et kasu tegevustest kohapeal on pikas perspektiivis pea olematu.

Sellest tulenevalt on ELF ärgitanud riiki, energeetikaga tegelevaid organisatsioone ja kohalikke kogukondi otsima ning investeerima alternatiivsete võimaluste otsimisse, et maandada põlevkivist toodetava elektri mõju keskkonnale ja leida võimalikult vähese keskkonnamõjuga lahendusi. Seejuures tuleks taastuvenergiat põhimõtteliselt eelistada taastumatutest energiaallikatest saadavale.

Paratamatu on siinjuures, et igal energia tekitamise viisil on oma negatiivne keskkonnamõju ja et mitte igasugune taastuvenergia pole igal ajal ning kohas keskkonnasõbralik, näiteks hüdroenergeetikaga tekitatakse looduslikule mitmekesisusele meie tingimustes pigem kahju (kalavarud, jõgede elustiku mitmekesisuse säilimine jne). Eesti inimesed vaevalt sooviksid või saaksidki ilma elektri ja keskkütteta enam elada ning tegutseda, kuid energia ammutamiseks tuleks valida keskkonda võimalikult vähe mõjutavad energialiigid.

Ka taastuvenergia projektide keskkonnamõju selgub keskkonnamõjude hindamise käigus, mis ei tohiks põhjalikkuselt alla jääda mujal Euroopa Liidus tavaks saanust. Sestap jälgitakse koostöös EKOga muuhulgas Loode-Eesti rannikumerre avameretuuleparkide rajamisega käivitatud keskkonnamõjude hindamise protsessi ja oodatakse aastateks 2007-2011 Reformierakonna, Isamaa ja Res Publica Liidu ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna valitsusliidu programmis täitmisele lubatud – üleriikliku taastuvenergeetika keskkonnamõju hinnangu ja teemaplaneeringu koostamist.

Enne vajalike keskkonnauuringute läbiviimist ja vajalike andmeteta puudub ELFil alus anda hinnang plaanitavate projektide osas. Oluline on, et potentsiaalsetel tuuleenergia tootmise aladel tehakse piisavad keskkonnauuringud, mis võimaldavad välja valida paikkonnad, kus energiatootmisega kaasneb võimalikult väike mõju keskkonnale.

ELF (EKO esindajana) osales 2006. aastal kokku kutsutud Põlevkivi arengukava koostamise protsessis. Peamine vaidlus toimus EKO esitatud seisukoha ümber – põlevkivitootmist tuleb vähendada hakata ja 20 aasta jooksul põlevkivilt taastuvkütustele

üle minna. Ümarlaua jäi arusaam, et kui üldse, siis on konsensuseks 15 miljonit tonni kaevandamist aastas. Seetõttu on kahetsusväärne, et praegune Keskkonnaministeeriumi poolne põlevkivikava arengukava versioon näeb ette 20 miljonit tonni põlevkivi kaevandamist aastas. ELFi esindajatena osalesid töödes vabatahtlikena Toomas Trapido ja Rainer Nõlvak.

ELFi enda tegevuse keskkonnamõju hindamine. Seoses eksperdi lahkumisega ELFist ei suudetud tagada ELFi tegevuse keskkonnamõju hindamist 2005. aasta osas. 2006. aastal koostati Rasmus Pedaniku eestvedamisel projektitaotlus KIKile. Selle projekti käigus korraldati 2007. aastal Türi kolledzis koolitused tudengitele, koostati internetileht (www.rohelinekontor.ee) ja teabematerjal, et organisatsioonid saaksid jälgida ja hinnata oma keskkonnamõju, sh koostada keskkonnaaruanded. Ühtlasi koostatakse ELFi keskkonnaaruandlus, mis on plaanitud kokku panna 2008. aasta kevadel. 2008. aastal kavatakse Eestimaa Looduse Fond koostöös GreenMarketing OÜ-ga jätkata Rohelise Kontori programmi edasiarendamist. Tegevusi on nõustanud keskkonnaekspert Anu Kõnnusaar ja projekti juhtis Rasmus Pedanik.

Uudisteagentuur “Roheline Värav”.

Alates 2007. aastast on Rohelise Värava vastutav väljaandja Säästva arengu planeerimise ja tehnoloogiate sihtasutus, kellega ELF sõlmis kaubamärgi „Roheline Värav” kasutuslepingu. Igal tööpäeval täiendatakse keskkonnauudiste portaali www.greengate.ee ja igakuiselt ilmub paberikandjal “Roheline Värav” ajalehtede “Sirp” ja “Õpetajate Leht” vahelehele. Lehe uus väljaandja toetab igati keskkonnatemaatika professionaalset kajastamist Eestis, kajastamist on leidnud muuhulgas ka mitmed ELFi tegevused ja projektid. Uudisteagentuuri peatoimetaja on Juhani Püttsepp.

Endiselt jätkub koostöö trükifirmaga **Triip AS (alates 2008 AS Ecoprint)**, Rohelise Trükise toote arenduses ja propageerimisel. Rohelise Trükise müügist saadud annetustest on toetatud Palupõhja looduskooli tegevusi.

Naftatööstuse mõjud põlisrahva liikumisele

Hõimurahvaste Programmi ja ELFi toetusel uuriti globaalse naftatööstuse ja põlisrahvaste kogukonna omavahelisi suhteid ja koosseksisteerimise võimalusi Lääne-Siberis, Handi-Mansi Autonoomses Ringkonnas, Salõmi külas. 2007. aasta suvel Venemaal toimunud välitööd olid osa Kärg Kama magistriprogrammi uurimustööst Oxfordi Ülikooli geograafia osakonnas. Uurimistöö raames töötati läbi kirjandus Oxfordi Ülikooli raamatukogudes, tutvuti naftafirma strateegiadokumentidega, viidi läbi rida kohapealseid intervjuusid erinevate huvigruppide esindajatega ning külastati kahel korral Salõmi naftavälju. Uurimuse tulemusena valmis Kärg Kama magistriltöö Spaces of Indigeneity in the West Siberian Oil Industry: the Case of Salym Petroleum Development ehk “Põlisuse ruumid Lääne-Siberi naftatööstuses: Salõmi Petroleum Development’i juhtum”.

Teeme ära 2008

Kodanikualgatus eestvedamisel on 2008. aasta kevadel plaanis ära koristada Eestimaa avalikes kohtades, metsades ja randades vedelev prügi, tehes seda koostöös vabatahtlike eraisikute, kodanikeühenduste, kohalike omavalitsuste, era- ja avaliku sektori organisatsioonidega. Sügisel läbiviidud kaardistamise põhjal hinnati prügi hulgaks ligi 10 000 tonni. Kodanikualgatus "Teeme Ära 2008" soovib erinevate sektorite koostöö ja reaalse kaasamise läbi muuta meid kõiki ümbritseva looduse suhtes hoolivamaks. Koristuses kaasatavate inimeste arv on kavandatud hinnanguliselt kuni 40 000 inimest.

Koristusele eelnevalt viiakse läbi avalikkusele suunatud kampaania, mille eesmärgiks on käitumisharjumuste muutmine - prügistamise oluline vähenemine.

ELF ja mitmed ELFi (senised) töötajad ja nõukogu liikmed liitusid kampaaniaga selle algaasis. ELFi rolliks on peamiselt projekti finantside korraldus, vabatahtlike haldamine ja tegevuste korraldus Lõuna-Eestis ning Tartumaal.

Maaelu

Kuivõrd looduskaitse ja maaelu ning põllumajandus on omavahel tihedas seoses, on ka ELF aastate jooksul tegelenud mitmete maaelu puudutavate projektidega. Viimase aasta jooksul on kattuvaid tegevusi eelkõige ELFi mereprogrammiga seondult.

ELF peab ka maaelu vallas oluliseks EL keskkonnaõiguse aluspõhimõtte - ettevaatusprintsipi rakendamist. Ettevaatusprintsiip on meie lähtekoht geneetiliselt muundatud organismide (GMO) teema käsitlemisel. Eesti peaks edendama mahepõllumajandust, jäädes riigiks, kus

- geneetiliselt muundatud põllukultuure ei kasvatata
- pärandmaastike säilitatakse läbi nende traditsioonilise kasutusviisi
- toetatakse kõigi Eesti ohustatud ja kohalike loomatõugude säilitamist
- viljeletakse säästlikku looduskasutust, sh loodussõbralikku metsamajandamist.

Geneetiliselt muundatud organismid (GMO).

Alates veebruarist 2007 on kestnud Euroopa Liidus FP6 Science ja Society programmi projekt avalikkuse kaasamisest ja osalemisest biotehnoloogia arengus.

Projekti eesmärk on analüüsida avalikkuse osalemise praktikaid biotehnoloogia arengu küsimustes erinevates EL riikides ja fikseerida kaasamist ja osalemist takistavad ja soodustavad tegurid, samuti teha soovitusi kaasamise ja osalemise paremaks toimimiseks nii rahvusriigi kui EL tasemel.

ELF viis projekti käigus läbi 14 intervjuud (11 Eesti, 2 Leedu ja 1 Taani valitsusvälise organisatsiooniga), mida kasutatakse koos teiste EL kodanikeühenduste intervjuudega eelnimetatud küsimusi summeeriva trükise koostamiseks.

Alates 2007.a. sügisest on kestnud ka KIKi rahastatav "Avalikkuse teavitamine GMO-dest ja kaasamises osalemine" projekt, mis on osaliselt Science ja Society projekti kaasfinantseerimise projekt, kuid lisaks koostatakse KIKi projekti raames iga kahe kuu järel GMO uudistest infokirja, millega saab tutvuda ka www.eko.org.ee/gmo.

Projektid jätkuvad 2008.aastal, projektijuht Nastja Pertsjonok, tegevusi aitab korraldada Kaia Lepik.

2007. aastal esindas ELF EKOt Põllumajandusministeeriumi juurde loodud kooseksisteerimise komisjonis ja Keskkonnaministeeriumi Geenitehnoloogia Komisjonis, samuti KKM/TTÜ 4-aastase projekti Cartagena Bioloogilise Ohutuse juhtkomitees ning Biosafety Clearing House projekti juhtkomitees.

Geenitehnoloogia Komisjonis (GTK) ELFi esitatud seisukohad GM taimede lubamise või keelamise kohta ei leidnud enamuse toetust hääletamisel.

2008. aastaks on esitatud KIKi kevadisse vooru taotlus jätkusuutliku põllumajanduse teemalise filmi tegemiseks avalikkuse teadlikkuse tõstmiseks erinevate põllumajandusmudelite keskkonnamõjudest ning nende seostest tarbijaharjumustega.

Loodusharidus

Õppides tundma loodust, lisanduvad teadmised looduse ringkäigu keerukusest ja teinekord esmapilgul uskumatute seoste kohta, looduse haavatavusest kui ka kohanemisvõimest. Usume, et loodusteadlikud inimesed tegutsevad keskkonda säästvalt ja seepärast edendame ja toetame igasugust tegevust, mis suurendab inimeste keskkonnavaladuseid teadmisi ja lugupidamist looduse vastu. Loodusõppe võimaluste laiendamist peame oluliseks eelkõige koolilaste seas, sest selles eas kujunevad ka inimese väärtushinnangud. Looduse tundmaõppimine võimaldab inimesel sügavamalt mõista maailma ja selle toimimist. Kui inimene ei austa ümbritsevat keskkonda, siis sageli puudub tal lugupidamine ka iseenda ning ümbritsevate inimeste suhtes.

ELFi pikaajaline eesmärk (koos teiste loodusharidusest pakkuvate ühenduste ja organisatsioonidega) on edendada nii kooliväliseid loodusõppe võimalusi kui ka kooliprogrammi toetavate tegevuste läbiviimist vahetus looduskeskkonnas.

ELFi loodusharidusprojektide arendamisel olid 2007. aastal eesmärkideks praktilist loodusõpet toetavate tegevuste organiseerimine ja läbiviimine, sh loodusvaatluste projekti edasine arendamine, Palupõhja ja Muraste looduskoolide arendamine, talgureisid, keskkonnaõppe korraldamine ja looduse tundmist toetavate ettevõtmiste toetamine – Roheline Värav, Kõrv Loodusesse, Tallinna keskkonnahariduse kontseptsiooni väljatöötamine ja loodusviktoriin „Keri saarele“. Oluline oli ka rahastusallikate leidmine loodushariduse edendamiseks väikeprojektide konkursside läbi.

Palupõhja looduskool. Palupõhja looduskooli loodushariduslikud tegevused käivitusid septembris 2004, mil LKÜ Kotkas, Eestimaa Looduse Fond ja Tartu Keskkonnahariduse Keskus (TKHK) sõlmisid koostöölepingu programmilise loodusharidusliku tegevuse arendamiseks Palupõhja looduskoolis. Sügisel 2004 ja talvel 2005 viidi läbi pilootprogrammid, mis andsid aluse programmide jätkamiseks. Looduskool avati pidulikult õppetööks 24. oktoobril 2006. a.

2007. aastal viidi tegevusi läbi peamiselt LKÜ Kotkas poolt Robert Oetjeni korraldusel. Kooliruumi kasutati nii õppetööks kui ka mõttetalguteks. Nii toimusid seal ELFi töötajatele arenguseminar, talgujuhtide ja naftareostustõrje-alane koolitus; Eesti FSC Töörühma säästva metsanduse alane seminar; Palupõhja külapäevad; Riikliku Looduskaitsekeskuse, Keskkonnainspektsiooni ja Politsei kohtumine järelvalve teemal; MTÜ Ruumiloojad „Sügiskool“; laste ja noorte loodusfotolaagrid; Puhja, Nõo, Elva, Tartu koolide laste looduslaagrid; Tallinna Inglise Kolledži õppepraktikum; Tartu Loodusmaja ja Tartu Keskkonnahariduskeskuse õppepäevad ja looduslaagrid. Kokku toimus üle 30 ürituse, millel osales üle pooltuhanda inimese.

Partneriteks kooli arendamisel on Tartu Keskkonnahariduskeskus, Riiklik Looduskaitsekeskus ja MTÜ Studio Viridis. Tegevusi on rahastanud Prins Bernhard Foundation (Holland), Milieukontakt Oost-Europa (Holland), WWF-Denmark, Dr. Mall Stålhammar, AS Triip, Põhjamaade Ministrite Nõukogu, Lõunakeskus OÜ, Horizon Pulp & Paper Ltd, Daisy kaubamärgi kasutajad, SA Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Muraste looduskool. Muraste Looduskool on asutatud 2006. aastal Studio Viridis Loodushariduse ja Eestimaa Looduse Fondi poolt. Valminud on viis õuesõppe programmi lasteaija- ja algkoolilastele: „Elu tiigis“, „Avastuslik metsaretk“. „Kevad klindil“, „Sügis pargis“ ja „Talv metsas“. Programmidega saab tutvuda looduskooli kodulehel: <http://www.elfond.ee/muraste>

2007. aastal viidi läbi üritused 18-le grupile erinevatest Tallinna ja Tallinna ümbruse lasteaedadest, Muraste programmides osales peaaegu 300 last ja õpetajat.

Lasteaedade tagasiside programmidele on olnud eranditult positiivne. Programmid toetavad alushariduse õppekava teemade „Kodukoha loodus“, „Loomade ja lindude väljumine ja käitumine eri aastaaegadel“, „Taimed“ ning „Valguse, soojuse, vee ja toitainete tähtsus taimede ja loomade elus“ käsitlemist ja kinnistamist. Õpetajatele meeldis kasulike teadmiste ja oskuste andmise koos mängulise tegevusega, teema seostamine erinevate õppeainetega ning eakohane käsitlus. Kiidusõnu pälvisid ka juhendajad ja programmide koostajad (Val Rajasaar, Kristel Toom, Reet Kristian, Eveli Jürisson, Mairi Enok) oma asjatundliku tegutsemise ning tähelepanelikkusega nii ümbritseva looduse kui ka laste suhtes. Lastele anti piisavalt võimalusi iseseisvalt tegutseda ning kasutada erinevaid asjakohaseid õppevahendeid. Lastele jäid positiivsed mälestused mängudest, suurt põnevust pakkus sildade ületamine.

Tegevuste alustamisel on oluline Ahti Heinla ja Ambient Sound Investment OÜ toetus looduskooli tegevustele.

2007. aastal käivitus Palupõhja ja Muraste looduskoolide baasil Tartu Keskkonnahariduskeskuse eestvedamisel projekt „Loodusõppeprogrammide juhendajate võrgustiku loomine Palupõhja ja Muraste looduskoolide baasil“. Projekti partneriteks on koostöös MTÜ Studio Viridis ja ELF.

Kokku osales 2007. aastal Palupõhjas 36 ja Murastes 33 juhendajat ja üliõpilast. Tagasiside nii Palupõhja kui Muraste koolitusel osalenutelt oli valdavalt positiivne. 2008. aastal jätkuvad koolitused juhendajatele ja üliõpilastele ning lisanduvad looduslaagrid lastele.

Nimetatud projektil on kaks peamist eesmärki:

- Loodusõppeprogrammide juhendajate võrgustiku loomine keskkonnavaldkondade üliõpilaste ja loodusainete õpetajate baasil Tallinna ja Tartu piirkonnas. Piisava hulga pädevate juhendajate olemasolu on lisaks programmide olemasolule määrava tähtsusega loodusõppeprogrammide regulaarseks läbiviimiseks. Selle saavutamiseks töötatakse koostöös ülikoolidega välja vastav koolitusprogramm ja korraldatakse sihtgrupile kahe aasta jooksul neli 5-päevast koolitust Palupõhjas ja Murastes.
- Loodud võrgustiku toel regulaarsete õppekava täiendavate loodusõppeprogrammide läbiviimine juba olemasoleva Palupõhja looduskooli ja loodava Muraste looduskooli baasil.

2006. aasta sügisel kutsusid ELF ja Tartu Keskkonnahariduskeskus Tartusse külla **Tallinna Linnavalitsuse**, et tutvustada loodushariduse andmise võimalusi keskkonnahariduskeskuse näitel ning planeerida Tallinnasse tegevuste kavandamist. 2007. aastal on ELF osalenud Tallinna keskkonnahariduse kontseptsiooni koostamises ja on planeerinud ühtlasi Tallinnasse ELF-i keskkonnahariduskeskuse rajamist. 2007. aasta lõpul kontseptsiooni veel kinnitatud polnud ja dokumendi eelnõu oli kooskõlastamisel Tallinna linnavalitsuse ametkondades.

Tallinna Keskkonnahariduskeskuse rajamiseks vajalikud uuringud.

Sügisel 2007 algas koostöös Tallinna Keskkonnaametiga, SA KIK saadud rahastusel, plaanide koostamine 2008. aasta kevadel Tallinnas ja Harjumaal toimuvaks uuringuks. Uuringu eesmärgiks on välja selgitada piirkonna inimeste huvi keskkonnahariduslike tegevuste vastu. Uuringu tulemusi kasutatakse keskkonnahariduskeskuse loomisel Tallinna. Projekti juhib Ingrid Piirsalu.

Loodusvaatlused. Projekti raames on ELF-i kodulehel mitmesugused loodusvaatluste juhendid ja küsimustikud, mida on hea kasutada praktilises loodusõppes süvahuviga

õpilastega ja mis toetavad riiklikku õppekava. Kuni 2006. aastani koostati kokkuvõtted vaatlusandmete kohta, lisaks rahvusvaheline ülevaade projekti tegevuste kohta aasta lõikes, mis sisaldas ka lühiülevaated erinevates riikides toimunud. 2007. aastal ei jätkunud ELFi ressursse projekti edasiseks arendamiseks ja nõnda on jäänud tagasiside materjale kasutanud koolidelt kogumata. Tegevusi üritati edasi viia teiste loodusharidusega tegelevate organisatsioonidega, kuid aasta jooksul lahenduseni ei jõutud.

ELF osaleb Leonardo da Vinci programmist rahastatavas projektis *Environments for Learning*. Kõik projekti partnerid viiest erinevast riigist (Eesti, Inglismaa, Bulgaaria, Kreeka, Island) on seotud keskkonna ja looduskaitse heaks vabatahtlike kaasamisega ning nende koolitamisega. Projekti käigus omandatakse ja vahetatakse kogemusi vabatahtlike koolitamise meetodikates, õpitulemuste hindamises ja mitteformaalse hariduse väärtustamises. Igas riigis töötatakse välja üks pilootkoolitus, mille õpitulemused määratletakse vastavuses Euroopa elukestva õppekvalifikatsiooniraamistikuga (EQF). ELF korraldab projekti raames 2008. aastal juunis kahepäevase koolituse looduskaitsest. Koolitus on hea võimalus kõigile talguhuvilistele looduskaitsest ja talguil tehtavatest töödest rohkem teada saada. Projekti tegevusi korraldab Tarmo Tüür.

2007.a andis ELF eri projektide raames välja kaks **loodushariduslikku trükist**:

1. „Merereostustõrje käsiraamat“ Käsiraamat on mõeldud üldise informatsiooni allikaks ja juhiseks ELF-i naftatõrjemeeskondadele. Käsiraamat tutvustab nafta omadusi, identifitseerimist ja mõju, naftaga reostunud randade puhastamise võimalusi ning naftaga määratud loomastiku puhastamise ja hooldamisega kaasnevat. Koostaja: Agni Kaldma, ELF. Meeskond: Tõnis Pajo (Päästeamet), Alo Tammsalu (Päästeamet), Jüri-Ott Salm (ELF), Toomas Trapido (ELF), Jaanika Tamm (ELF), Toni Jokinen (WWF Soome), Kristel Toom (ELF). ISBN 978-9949-15-133-2

2. Poster „Kuresoo raba taastamine“ (eesti ja inglise keeles). Ülevaade kuivendatud rabaala taastamise plaanist. Koostaja: Marko Kohv.

3. "Sampo seiklused ürgmeredes." Autorid: Marjo Soulanto & Laila Nevakivi & Taina Iivanainen. Tõlkijad: Agni Kaldma ja Erik Sikk. Projektijuht Jüri-Ott Salm. Ülesannetega muinasjuturaamat on mõeldud lasteaia - ja algkooli ealistele lastele. Raamatus otsitakse kadunud amulette ning seigeldakse muistsetes meredes. Samal ajal pakub see rohkelt teadmisi Soome lahe loodusloost ning jääaja mõjust meie praeguste merede sünnile. Väljaande avaldamist eestikeelsena toetas KIK. ISBN 951-664-150-4

4. "Soome laht – ürgmerest tänaseni." Raamat jaguneb kolmeks erinevaks osaks, mis kokku moodustavad terviku ja annavad laialdase ülevaate Soome lahest, tema minevikust, olevikust ja tulevikust. Raamat on ka inspireeriv Soome lahe ning selle saarestiku giid, mis sisaldab populaarteaduslikus vormis kirjutatud tippspetsialistide artikleid ja uusimat keskkonnateavet. Artikleid illustreerivad fotod ning joonistused koos liigikirjeldustega. Toimetajad: Kaisa Pajanen, Marjo Soulanto ja Erik Sikk. Eestikeelne tõlge Tiit Hunt, Hendrik Relve.

Eestikeelse väljaande kujundus Eesti Loodusfoto OÜ

Trükk AS Ecoprint - Roheline Trükis. Väljaande avaldamist eestikeelsena toetas SA KIK. ISBN 978-9985-830-82-6

AS Triip avaldas kordustrukina 2006. aastal ELFi poolt välja antud linde tutvustava mapi "**Neid linde me tunneme**".

Õppevahend sisaldab värvifotosid Eestis enamlevinud lindudest, liikide kirjeldust, ülesandeid, mängu, jutustusi, luuletusi ja mõistatusi, et luua paremaid võimalusi lindude tundmaõppimiseks ja õueõppeks..

Jätkus Eestimaa Looduse Fondi poolt välja antud loodushelide CD-de "Õo hääled", "Laane laulud" ja "Helipilte Alm-Pedjalt" müük. Laekunud vahenditest on võimalik järgmise sarja kuuluva heliplaadi väljaandmine. Projekti " Kõrv loodusesse" juht Veljo Runnel tegeleb jätkuvalt loodushelide salvestamisega.

Üldtegevused

ELFi strategiakoosolek Palupõhjas 7.-8. juuni 2007

Antud kokkusaamise ajendiks oli aprillis toimunud nõukogu koosolekul juhataste poolt tõstatatud küsimused ELFi edasise arengu ja tegevuste osas. Seda eelkõige olukorras, kus enamuse käimasolevate projektide rahastus oli lõppemas ja mistõttu hinnati võimalust tagasilöögi tekkimiseks valdkondade toimimisele. Samuti oli ka rahastamisotsust ootavaid taotlusi vähe ja rahastusvõimalused olid 2007. aastal väga piiratud (Euroopa Liidu fondide avanemise ajastus ebaselge). Antud olukorra oli mõneti tinginud 2006-2007 aastal fondis töös olnud projektide suur maht, mille läbi jäi tavalisest rohkem tahaplaanile jätkurahastuse otsimine. Teisalt oli enamustesse projektidesse planeeritud jätkurahastuse otsimine, kuid 2007. aastal pole seni peamist toetust andvad fondid (Interreg) või ELFi uued rahastusallikad (LIFE+; EL struktuurifondid) veel avanenud. Kokkukutsutud nõupidamise eesmärgiks on kokku leppida või leida ettepanekuid edasiseks toimimiseks.

Samuti anti tagasisidet tegevuste osas:

- Oluline leida Eesti tasandil looduskaitstes teatud ajahetkel olulised prioriteedid ja niššid, mis veel katteta (vältida dubleerimist). Hetkehinnangul olid need ka leitud.
- Oluline on arendamiseks vaba ressursi tekkimine (inimesed, raha, aeg), senised arendusprojektid on sageli täitnud peamiselt kitsaskohti. Samas on nad toonud siiski kaasa ka olulisi algatusi (EKO tekkimine Aarhusi projekti raames) või hoidnud üleval olulisi tegevusi (näit talgureisiprojekt Aarhusi projektis, keskkonnaõigus BAPPi rahastatud tegevustoetuse projektis). Praegune situatsioon eeldab seda, et projektidele jätkurahastuse leidmine on suuresti projektijuhtide õlgadel.
- Eesmärk omaette on kõiki erakondi rohelisemaks muuta. Pole ka paha, kui nendest saavad rohelisemad kui roheline erakond. Kuna ELFi peetakse roheliste käepikenduseks, siis ELF seda pole ja sedavõrd oluline on kõigi erakondadega läbirääkimiste alustamine.
- 5 aasta tegevusplaani polegi ELFi oluline, tähtsam on ajahetkel adekvaatsete tegevuste kordasaatmine. ELF pole ju arendaja, kellel on mingid plaanid.

4.-5.oktoobril toimusid Nigula LKA-l ELFi töö-ja mõttetalgud. Vaeti seniseid tegevusi, projektijuhtid tegid ettekandeid ja pandi paika suuniseid edasiseks. Kuna tulevase eelarveaasta rahastus oli sellal veel lahtine, siis väga konkreetseid otsuseid vastu ei võetud.

Säilinud on ELFi esitatud projektitaotluste rahastamise tulemuslikkus: 2007. a. välja saadetud 23 projektitaotlusest rahastati 15 ja saadi 45% küsitud kogusummast. Siinkohal on küsitud summa protsent suhteliselt „madal“ eelkõige ühe suure taotluse tõttu (taotletud 8,5 miljoni osas otsustati rahastada tegevusi 2,5 miljoni EEKiga). Juhul, kui oleks viimasel juhul taotletud 2,5 miljonit, oleks küsitud kogusummast saadud 70 %.

Avalikkussuhted 2007. aastal

ELFi tegevuste üheks eesmärgiks on loodushoiutemaatikale tähelepanu juhtimine ja keskkonnateadlikkuse tõus. Lihtsaim ja ka odavam viis selleks on olnud ELFi tegevuste ja vaadete tutvustamine massimeedia vahendusel. Meediatöös on sihiks olnud avaldada ELFi vaateid piisavalt jõuliselt, samas muutumata liigselt konfliktseks.

ELFi sise- ja väliskommunikatsioonis on olnud oluline erinevate ELFi tegevuste vahelise sünergia tekitamine, vältimaks nõnda liigselt projektipõhiseks killustumist ja saavutamaks ka piiratud ressursi tingimustes parimat võimalikku tulemust. Üldjoontes võib mõlema kommunikatsioonipoole puhul tulemustega üsnagi rahule jääda.

ELFi meediatöös on eesmärgiks olnud ELFi võime Eesti looduskeskkonda puudutavatel teemadel oma sõna avalikkuse jaoks sekka öelda. Samuti on olnud sihiks meediakasutuse järjepidevus, mis on tänapäevases infokülluses hädavajalik. Avalikkusele suunatud tegevusi kannab ELFi töötajate poolne panus info edastamisse ja koostöö organisatsioonis. Ülevaade 2007. aasta meediakajastusest: <http://www.elfond.ee/uudised/ajakirjandus>

2007. aastaks oli üheks eesmärgiks mõningane visuaalse identiteedi korrastamine, et peegelduksid olulisemad kvaliteedid: väärtused, missioon, visioon. Mõningal määral on see ka teostunud: ELFi identiteedi peamise kandja – logo kasutuskorra kindlaksmääramine, praeguste fookussuundade: mere-, metsa ja märgalade teemade soovitatavate kujunduselementide (sh "lipulaevliigid" metsateemal lendorav ja mereteemal "naftalinnud" ja (hall)hüljes) kasutamine ELFi kodulehel ja trükistel sh. valminud kolmekeelsel ELFi tutvustaval voldikul. Samuti on ELFi meresuunal tajutav alambrändi loomine "Operatsioon Päästerõngas" näol.

Üheks avalikkusele kättesaadavaks ELFi-poolseks infokanaliks on ka võrgulehekülj www.elfond.ee, mida pidevalt täiendatakse ja toimetatakse. ELFi veebiserverit majutas OÜ Zone Media. Serveri tarkvara haldamisega tegeles ELFi serveriadministraator Revo Linno. ELFi veebiserver on koduks nii ELFi enda veebilehele (www.elfond.ee) kui ka paljudele teistele ELFi tegevustega seotud projektide ja organisatsioonide lehtedele (www.greengate.ee, www.eko.org.ee jt).

ELFi tegevuste osas koostatakse vähemalt iga kahe kuu kohta infoleht, mis saadetakse elektronposti teel ELFi toetajatele, koostööpartneritele ja teistele huvilistele, infolehed on kättesaadavad ka kodulehel.

Uute meedialiikide katsetustena lisandusid 2007. aastal ka ELFi infokanal populaarses videoportaalil Youtube, kus näiteks Uudo Timmi tehtud lendoravavideot on praeguseks vaadanud juba üle 55 000 inimese. Edukaks internetimeedia kaasamiseks võib pidada ka ELFi aktsiooni loodaval Suurupi looduskaitsealal tehtud metsaraie vastu, kus koostöös erinevate meediakanalitega kasutati info edastamist reaajas, mille tulemusena õnnestus ka sündmuste käiku positiivne pööre tuua.

ELFi avalikkussuhete jaoks oli 2007. aastal rõõmustava arenguna ka toetajate, naftavabatahtlike ja talguliste suurem sidumine ELFi tegevustega.

ELFi tegevuste jaoks läbiviidav suhtlus oluliste sidusrühmadega oli üldiselt edukas. Põhilised puudujäägid on tajutavad ELFi-poolses lobbütöös ja ka koostöös äriettevõtetega – napib ressursse sellesse panustamiseks ja poliitiline olukord teeb selle keerukaks.

Avalikke suhteid korraldab Ivar Tamm.

Turundus & rahakogumine (*fundraising*) erasektorist

Erasektori koostöökontaktide arv ELFi tegevusse on 2006. aastaga võrreldes suurenenud, eelkõige metsasektoris, samas toetuse maht on vähenenud. Seda tõenäoliselt seonduvalt 2006. aasta naftareostuse tagajärgede likvideerimisel saadud eratoetustega, mida võib käsitleda ühekordsena. Koostööd tehakse järgmiste firmadega: AS Triip, OÜ Lõunakeskus, Ambient Sound Investment OÜ, AS Tartu Õlletehas (Aura), Kumari Reisid OÜ, AS Stora Enso Mets, Vesilind OÜ, Olympus Estonia OÜ, Hula Bamboo OÜ (RipCurl) ja paljud teised. Seonduvalt 2008. aastal kavandatavas kodanikualgatuses "Teeme ära 2008" on koostöökontaktide ja toetuse arv taas suurenemas.

Koostöö ja ühistegevus

Jätkunud on Eesti keskkonnaorganisatsioonide koostöö Eesti Keskkonnaühenduste Koja (EKO) raames. EKO eesmärk on koondada jõudusid keskkonnakaitse huvide selgemaks esindamiseks avalikkuse ees ja riiklikul tasandil. ELF kureerib mitut valdkonda ja osaleb mitmetes spetsiifilises tegevustes, oluline on siinjuures ressursside olemasolu. Enamikku valdkondi toetas keskkonnaõiguse-alase ekspertiisi olemasolu ELFis.

Osaliselt vabatahtlikkuse alusel toimus ELFi keskkonnaõiguse projekti ja ELFi ning teiste EKO organisatsioonide looduskaitseeksperptide poolt Ametlike teadaannete jälgimine, mida EKO poolt 2007.a. valmistas ette ELFi lepinguline töötaja Liis Keerberg. Ühtlasi tegeles Liis Keerberg ka vaiete ja teabenõuete koostamisega ning muustki kirjavahetusest erinevate ametkondadega oli suur osa tema õlul. ELFi looduskaitseeksper Eerik Leibaku hooleks oli teadaannete analüüs looduskaitsest seisukohast, eriti Natura 2000 võrgustikuga arvestamisel (vt. ka ptk „ELFi keskkonnaõiguse projektide tegevused aastal 2007“. Kokku tuvastati 2007.a. 218 sellist juhtumit, nendest 44-ga tuleb jätkuvalt tegelda ka 2008.a. (ülejäanud kas lahenedid kirjavahetuse tulemusena teadaannete esitajaga, vaiete või teabenõuete esitamise järel või siis polnud meie sekkumine vajalik. Lisaks on käsitlusel veel 27 2006.a. algatatud juhtumit, millel KSH protsess parajasti käimas või siis mingil põhjusel hoopis seiskunud vms.

Kokkuvõttes on see EKO koordineeritud tegevus vajalik mitte ainult otseses mõttes (vaieldavatesse, sh keskkonnavaenulikesse juhtumitesse sekkumine jne), vaid ka omavalitsuste, KKT-de, KKM-i jne töötajatele selge signaali andmises, et nende tegevusel hoitakse keskkonna-temaatikast lähtuvalt silm pidevalt peal. Mitmel puhul tänati nende jt ametkondade poolt EKO-t kas lahendusele sisulise kaasaaitamise eest, probleemidele või puudustele tähelepanu juhtimise eest või meepoolsete ettepanekute eest.

ELFi osalemine erinevates protsessides, sealjuures EKO esindamine 2007. aastal:

- Metsandusnõukogu, kokku kutsutud keskkonnaministri juurde
- Norra ja EMP finantsmehhanismi juhtkomisjon
- Keskkonnaministeeriumi geenitehnoloogiakomisjon
- Cartagena bioloogilise ohutuse protokollide ellurakendamise ettevalmistamise projekti juhtkomitee
- Põllumajandusministeerium: GMO, tava- ja mahepõllumajanduse kooseksisteerimise komisjon
- Loodushariduse kavandamine Tallinnas ja lähiümbruses, sh Tallinna Keskkonnahariduse arengukava
- Merekeskkonna kaitse, sh merenduse ja merekaitse komisjon, punkerdamise eelnõu
- Ramsari töörühm (märgalade kaitse)
- Põlevkivi ümarlaud ja energeetika kavandamine
- RMK kuivendusstrateegia ja säästva metsamajandamise standardi – FSC keskkonnanõuetele vastavuse eest hea seisimine

- Natura 2000
- Metsanduse kommunikatsioonistrateegia aastateks 2006-2008

ELFi pikaajalisteks partneriteks on peaaegu kõik Eesti suuremad kaitsealad, kes toimivad Riikliku Looduskaitsekeskuse haldusalas ning mõned omavalitsused (Tallinna Keskkonnaamet), ministriumid (sh Kaitse- ja Keskkonnaministrium) ja riigiasutused (Riiklik Looduskaitsekeskus, Päästeamet). ELF teeb pikaajalist koostööd ka mitmete äriühingutega, kelle seast enim on panustanud AS Triip, OÜ Lõunakeskus, AS Stora Enso Mets ja Ambient Sound Investment OÜ.

ELF kuulub kodanike- ja organisatsioonide ühendustesse Eesti FSC Töögrupp, Eesti Hobuse Kaitse Ühing, Eesti Mittetulundus ja Sihtasutuste Liit, FSC, Maailma Looduskaitseliit (IUCN), CEEWEB, Kesk-Euroopa keskkonnaõiguse organisatsioonide võrgustikku "Justice & Environment" (ELF asutajaliige). Rahvusvahelisel tasemel osaletakse Maailma Looduse Fondi (WWF), ICESi, HELCOMi töös, samuti BTCV algatatud elupõhist õpet käsitlevas projektis. ELFi tööd toetavad mitmete rahvusvaheliste konventsioonide (HELCOM, Aarhus, EUROBATS jt) kokkulepped.

ELF on olnud mitmete organisatsioonide asutajate seas (Taaskasutuskeskus MTÜ, Keri Selts MTÜ) ning andnud tegevusi üle inimestele ja organisatsioonidele, kes viivad alustatud töid kohapeal edasi või suudavad iseseisvana paremini ühiseid eesmärke ellu viia.

Koostöös Studio Viridisega rajatakse Tabasalu loodusparki loodusrada. Töid finantseerib A Le Coq Tartu Õlletehas AS ja need viiakse läbi ühes MTÜ Studio Viridisega.

Andsime MTÜ Terve Elu Kirjastusega teist aastat välja ökokalendrit Terve Elu, mille tuludest laekus ELFile 20 000 krooni.

Alates 2005. aastast osaleb ELF naabruspoliitikat, maailmaharidust ja arengukoostööd edendavas projektis koondnimega FEST - Eesti, Soome ja Rootsi arengukoostöö valdkonnas tegutsevate kodanikeühenduste võimekuse tõstmine teavitustöös, samuti eeskoste- ja lobitöö läbiviimisel ning osalemisel rahvusvahelistes projektides Euroopa Liidu arengukoostöö poliitika kontekstis. ELFi rolliks on 7 arengukoostöö temaatilise filmi tegemise korraldamine koostöös OÜ-ga Vesilind, meediakajastuse korraldamine Rohelises Väravas ja projekti veebilehe administreerimine. Projekti kestus on 3 aastat.

Juhtorganisatsioon: Soome Kurtide Ühing.

Partnerid: Eesti Euroopa Liikumine/ Arengukoostöö Ümarlaud, Concord Sweden (Rootsi), FinnChurchAid (FCA, Soome), Rahvusvaheline Solidaarsuse Fond (Soome), Kehys RY Soome Arengukoostöö Organisatsioonide Ümarlaud. Rahastaja: Euroopa Komisjon. 2007. aastal valmisid kolm kolmekümne minuti filmi ja Vesilind OÜ filmimeeskond käis üles võtmas keskkonnatemaatika ja haiguste leviku osas filmimaterjale Malis.

Välja antud stipendiumid ja toetused

ELF annab iga-aastaselt välja Noore Looduskaitse Auhinna. Noore Looduskaitse Auhind on loodud Kaja ja Alex Lotmani ELFi loodud sihtrahastu baasil. Noore Looduskaitse Auhinna žürii otsustas 2007. aasta auhinna anda **Marek Sammulile**, kes on Eesti Looduseuurijate Seltsi president alates 2004. Žürii nimetas Marek Sammuli põhiliseks saavutuseks teaduspõhise looduskaitse arendamist. Sammuli teadustöö põhisuunad on liikidevahelised suhted taimekooslustes; taimede vegetatiivse paljunemise bioloogia;

troofilised seosed ja nende mõju taimekoosluste arengule (koostöös Umeå ülikooliga Rootsis); pärandkoosluste ökoloogia ja liigirikkus; looduskaitse.

Auhinna rahaline väärtus oli 10 000 krooni. Auhinna sihtrahastusse tegi annetuse 2006. a. Kumari Reisid OÜ.

Kavandamisel on stipendiumifondi rajamine noorele talunikule. Noore loodustaluniku auhinna eesmärgiks on tõsta esile loodussõbraliku talupidamist Eestis. Auhinna fondi asutamiseks tegi üleskutse ja esimese annetuse Alex Lotman. 2008. aasta alguses otsitakse fondi lisarahastajaid.

ELF, Eesti Purjelaualiit ja Cosmopolitan korraldasid perioodil veebruaris-mai 2006. a kampaania „Nõva rand naftast puhtaks”, et koguda annetusi Nõva randa tabanud katastroofi tagajärgede likvideerimiseks ja vajaliku koristustehnika soetamiseks Nõva valda. Kokku laekus 47951,1 krooni, mis anti üle MTÜle Nõva Tuletõrjeselts. Annetatud summa eest soetati teisaldatav ujuvpumpaja kõrgsurvepesur, mis paigaldati ATVle ja mis võimaldavad mobiilselt ja operatiivselt tegutseda raskesti ligipääsetaval ranna-alal suuremate reostunud kaldakivide pesemisel kõrgsurvevee ja lahustitega kui ka suurema koguse vedela reostuse ümberpumpamisel.

RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE **Juhatus kinnitus raamatupidamise aastaaruandele**

Juhatus kinnitab lehekülgedel 32 kuni 49 toodud SA Eestimaa Looduse Fond 2007. a raamatupidamise aastaaruande koostamise õigsust ja täielikkust.

Juhatus kinnitab, et:

1. raamatupidamise aastaaruande koostamisel rakendatud arvestuspõhimõtted on vastavuses Eesti hea raamatupidamistavaga;
2. raamatupidamise aastaaruanne kajastab õigesti ja õiglaselt ettevõtte finantsseisundit, majandustulemust ja rahavoogusid;
3. SA Eestimaa Looduse Fond on jätkuvalt tegutsev ettevõte.

.....
Juhatusesimees
Jüri-Ott Salm

.....
Juhatusliige
Kaupo Kohv

.....
Juhatusliige
Ivar Tamm

Tartu, 2008

Bilanss
 (kroonides)

	Lisa nr	31.12.2007	31.12.2006
VARAD			
Käibevara			
Raha	2	147 976	531 548
Nõuded ja ettemaksed		189 470	293 455
<i>Nõuded ostjate vastu</i>	3	177 472	289 607
<i>Muud lühiajalised nõuded</i>	3	66	0
<i>Ettemaksed teenuste eest</i>	3	11 932	3 848
Varud		48 129	37 545
Tulevaste perioodide kulud sihtfinantseerimisest	13	1 468 988	1 473 257
<i>Laekumata annetused ja toetused</i>		0	348 025
<i>Tulevaste perioodide kulud sihtfinantseerimisest</i>		1 468 988	1 125 232
Käibevara kokku		1 854 563	2 335 805
Põhivara			
Pikaajalised finantsinvesteeringud	5, 6	162 992	124 054
Kinnisvarainvesteeringud	7	258 866	0
Materiaalne põhivara	8	883 590	956 425
Põhivara kokku		1 305 448	1 080 479
VARAD KOKKU		3 160 011	3 416 284
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL			
Lühiajalised kohustused			
Arvelduskrediit Hansapangas	10	107 237	0
Võlad ja ettemaksed		439 933	767 443
<i>Võlad tarnijatele</i>		145 789	318 289
<i>Võlad töövõtjatele</i>		163 022	232 859
<i>Maksuvõlad</i>	4	127 394	193 109
<i>Muud võlad</i>	11	3 725	23 186
Lühiajalised eraldised	11	17 500	
Sihtfinantseerimine		1 428 020	1 614 496
<i>Põhivara sihtfinantseerimise 2008 aasta osa</i>	13	108 287	60 433
<i>Tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest</i>	13	1 319 733	1 554 063
Lühiajalised kohustused kokku		1 992 687	2 381 939
Pikaajalised kohustused			
Põhivara sihtfinantseerimine	13	747 614	714 188
Pikaajalised kohustused kokku		747 614	714 188
KOHUSTUSED KOKKU		2 740 301	3 096 127
NETOVARA			
Põhikapital		1	1
Sihtkapital	12	211 428	195 730
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (-kahjum)		124 426	933
Aruandeaasta kasum (-kahjum)		83 855	123 493
OMAKAPITAL KOKKU		419 710	320 157
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL KOKKU		3 160 011	3 416 284

Tulude ja kulude aruanne
 (kroonides)

	Lisa nr	2007	2006
Annetused ja toetused			
Mittesihotstarbelised annetused ja toetused		128 284	289 790
Sihotstarbelised annetused ja toetused	13	5 691 737	5 134 338
Muudest allikatest laekumised projektidele	13	646 596	1 242 754
Tulu ettevõtlusest			
Ettevõtlustulud	9	214 343	468 894
Muud tulud		0	17 929
Tulud kokku		6 680 960	7 153 705
Sihotstarbeliselt finantseeritud projektide otsekulud	13	2 908 994	2 335 985
Muudest allikatest finantseeritud projektide otsekulud	13	435 595	1 337 726
Jagatud annetused ja toetused		10 000	10 000
Kaubad, toore, materjal ja teenused		54 124	123 763
Mitmesugused tegevuskulud		330 941	432 856
Tööjõu kulud			
Palgakulu		2 092 394	2 099 290
Sotsiaalmaks		692 445	699 063
Tööjõu kulud kokku		2 784 839	2 798 353
Põhivara kulum ja väärtuse langus	8	85 969	17 932
Muud ärikskulud		0	7 396
Põhitegevuse tulem		70 498	89 694
Finantstulud ja -kulud			
Finantstulud ja -kulud investeringutelt tüdarettevõtjasse	6	28 938	33 797
Intressikulud		-15 581	0
Finantstulud ja -kulud kokku		13 357	33 797
Aruandeaasta tulem		83 855	123 491

Rahavoogude aruanne
 (kroonides)

	Lisa nr	2007	2006
Rahavood põhitegevusest			
Põhitegevuse tulem		70 498	89 694
<u>Korrigeerimised:</u>			
Põhivara kulum ja väärtuse langus	8	85 969	17 932
Põhivara sihtfinantseerimine		81 280	0
Äritegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	3	103 985	-109 481
Varude muutus		-10 584	23 437
Äritegevusega seotud kohustuste ja ettemaksete muutus	4,11	-310 013	77 409
Makstud intressid		-15 581	0
Sihtfinantseerimise vahendite muutus	13	-212 061	-207 401
Kokku rahavood põhitegevusest		-206 507	-108 410
Rahavood investeerimistegevusest			
Materiaalse põhivara soetus		-290 000	-50 890
Materiaalse põhivara müük		0	102 364
Lõpetamata ehitis		0	-297 464
Tütarettevõtjast investeering		0	33 797
Põhivara investeerimine		0	276 191
Kokku rahavood investeerimistegevusest		-290 000	-212 193
Rahavood finantseerimistegevusest			
Arvelduskrediit Hansapangas		107 237	0
Eraldised sihtkapitali	12	60 698	178 623
Väljamaksed sihtkapitalist	12	-45 000	-103 665
Sissemakse SA KÕK sihtkapitali	5	-10 000	0
Kokku rahavood finantseerimistegevusest		112 935	74 958
Rahavood kokku		-383 572	30 546
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses		531 548	501 002
Raha ja raha ekvivalentide muutus		-383 572	30 546
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus		147 976	531 548

Netovara muutuste aruanne
 (kroonides)

	Sisemakstud sihtkapital	Sihtkapitali allfondid	Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	Aruandeperioodi tulem	Kokku
Saldo seisuga 31.12.2005					
Saldo 2004.a aastaaruandes	0	0	0	0	0
Arvestuspõhimõtete muutmise mõju	0	0	0	0	0
Saldo seisuga 1.1.2006	1	120 772	-33 220	34 153	121 706
2005 tulemi kandmine eelmiste perioodide tulemisse					
	0	0	34153	-34153	0
Laekumised sihtkapitali allfondidesse	0	178623	0	0	178623
Eraldised sihtkapitali allfondidest	0	-103665	0	0	-103665
2006.a puhaskasum (korrigeeritud)	0	0	0	123 493	123493
Saldo seisuga 31.12.2006					
Saldo 2006.a aastaaruandes	1	195 730	933	123 493	320 157
Arvestuspõhimõtete muutmise mõju	0	0	0	0	0
Korrigeeritud saldo seisuga 31.12.2006	1	195 730	933	123 493	320 157
2006 tulemi kandmine eelmiste perioodide tulemisse					
	0	0	123493	-123 493	0
Laekumised sihtkapitali allfondidesse	0	60698	0	0	60698
Eraldised sihtkapitali allfondidest	0	-45000	0	0	-45000
Aruandeperioodi puhaskasum	0	0	0	83 855	83855
Saldo seisuga 31.12.2007	1	211 428	124 426	83 855	419 710

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1 Raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtted

SA Eestimaa Looduse Fond 2007. aasta raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti Vabariigi hea raamatupidamistavaga. Hea raamatupidamistava põhinõuded on kehtestatud Eesti Vabariigi raamatupidamise seaduses, mida täiendavad Raamatupidamise Toimkonna poolt välja antud juhendid.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on lähtutud soetusmaksumuse printsiibist, välja arvatud juhtudel, mida on kirjeldatud alljärgnevates arvestuspõhimõtetes.

Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud Eesti kroonides.

Finantsvara ja -kohustused

Finantsvaraks loetakse raha, lühiajalisi finantsinvesteeringuid, nõudeid ostjate vastu ja muid lühi- ja pikaajalisi nõudeid. Finantskohustusteks on võetud laenud, viitvõlad, väljastatud võlakirjad ning muud lühi- ja pikaajalised võlakohustused.

Finantsvara ja -kohustused võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara või -kohustuse eest makstud või saadud tasu õiglane väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab kõiki finantsvara või -kohustusega otseselt seotud tehingukulutusi.

Finantsvarad eemaldatakse bilansist siis, kui ettevõtte kaotab õiguse finantsvaradest tulenevatele rahavoogudele või ta annab kolmandale osapoolele üle varadest tulenevad rahavood ning enamiku finantsvaradega seotud riskidest ja hüvedest. Finantskohustused eemaldatakse bilansist siis, kui need on rahuldatud, lõpetatud või aegunud.

Finantsvarade oste ja müüke kajastatakse järjepidevalt väärtuspäeva meetodil.

Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja selle ekvivalentidena kajastatakse bilansis raha kirjel ja rahavoogude aruandes kassas olevat sularaha, arvelduskontode jääke (v.a. arvelduskrediit), kuni 3-kuulisi tähtajalisi deposiite ning rahaturufondi osakuid. Arvelduskrediiti kajastatakse bilansis lühiajaliste laenukohustuste koosseisus.

Lühi- ja pikaajalised finantsinvesteeringud

Lühi- ja pikaajaliste finantsinvesteeringute kajastamisel kasutatakse väärtuspäeva meetodit.

Lühiajaliste finantsinvesteeringutena kajastatakse kauplemiseesmärgil hoitavad väärtpaberid (aktsiad, võlakirjad, obligatsioonid, fondi osakud jne.) ning kindla lunastustähtajaga väärtpaberid, mille lunastustähtaeg on 12 kuu jooksul bilansipäevast. Pikaajaliste finantsinvesteeringutena (muude pikaajaliste aktsiate ja väärtpaberitena) kajastatakse väärtpabereid (aktsiad, võlakirjad, obligatsioonid, fondi osakud jne.), mida tõenäoliselt ei müüda lähema 12 kuu jooksul (v.a. investeeringud tütar- ja sidusettevõtjatesse) ning kindla lunastustähtajaga väärtpaberid, mille lunastustähtaeg on hiljem kui 12 kuud pärast bilansipäeva.

Lühi- ja pikaajalisi finantsinvesteeringuid aktsiatesse ja teistesse omakapitaliinstrumentidesse (v.a. sellised osalused tütar- ja sidusettevõtjates, mida kajastatakse konsolideerimise või kapitaliosaluse meetodil) kajastatakse õiglases väärtuses,

juhul kui see on usaldusväärsest hinnatav. Õiglase väärtuse aluseks on finantsinstrumendi noteeritud turuhind. Aktsiaid ja muid omakapitaliinstrumente, mille õiglane väärtus ei ole usaldusväärsest hinnatav, kajastatakse soetusmaksumuses (miinus võimalikud allahindlused, kui investeringu kaetav väärtus on langenud alla bilansilise väärtuse).

Nõuded ostjate vastu

Nõuetena ostjate vastu kajastatakse ettevõtte tavapärase äritegevuse käigus tekkinud lühiajalisi nõudeid. Nõudeid ostjate vastu kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses (s.o nominaalväärtus miinus vajadusel tehtavad allahindlused).

Individuaalselt oluliste nõuete väärtuse langust (st. vajadust allahindluseks) hinnatakse iga ostja kohta eraldi, lähtudes eeldatavasti tulevikus laekuvate summade nüüdisväärtusest. Selliste nõuete puhul, mis ei ole individuaalselt olulised ja mille suhtes ei ole otseselt teada, et nende väärtus oleks langenud, hinnatakse väärtuse langust kogumina., arvestades eelmiste aastate kogemust laekumata jäänud nõuete osas. Varem alla hinnatud ebatõenäoliste nõuete laekumist kajastatakse ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu vähendamisenä.

Varud

Varud võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, mis koosneb ostukulutustest, tootmiskulutustest ja muudest kulutustest, mis on vajalikud varude viimiseks nende olemasolevasse asukohta ja seisundisse.

Varude ostukulutused sisaldavad lisaks ostuhinnale varude ostuga kaasnevaid mittetagastatavaid makse ja varude soetamisega otseselt seotud transpordikulutusi, millest on maha arvatud hinnaalandid ja dotatsioonid. Varude tootmiskulutused sisaldavad nii otseseid toodetega seotud kulutusi (tooraine ja materjalide ning pakkematerjali maksumus, lõpetamata toodangu ladustamisega seotud vältimatud kulutused, tööliste palgad) kui ka proportsionaalset osa tootmise üldkuludest (tootmishoonete ja -seadmete amortisatsioon, remondikulu, tootmisega seotud juhtkonna palgad).

Varude soetusmaksumuse arvestamisel kasutatakse FIFO meetodit.

Varud hinnatakse bilansis lähtudes sellest, mis on madalam, kas soetusmaksumus või neto realiseerimisväärtus.

Tütär- ja sidusettevõtted

Tütarettevõtteks loetakse ettevõtet, mille üle emaettevõtjal on kontroll. Tütarettevõtet loetakse emaettevõtja kontrolli all olevaks, kui emaettevõtja omab kas otseselt või kaudselt üle 50% tütar-ettevõtja hääleõiguslikest aktsiatest või osadest või on muul moel võimeline kontrollima tütar-ettevõtja tegevus- ja finantspoliitikat.

Sidusettevõtte on ettevõtte, mille üle emaettevõttel on oluline mõju, kuid mida ta ei kontrolli. Üldjuhul eeldatakse olulise mõju olemasolu juhul, kui ettevõtte omab sidusettevõttes 20% kuni 50% hääleõiguslikest aktsiatest või osadest.

Investeeringud tütar- ja sidusettevõtetesse kajastatakse bilansis kasutades kapitaliosaluse Kapitaliosaluse meetodi kohaselt võetakse investeering algselt arvele tema soetusmaksumuses, mida korrigeeritakse järgmistel perioodidel ettevõtte osalusega muutustes investeeringuobjekti omakapitalis (nii muutused investeeringuobjekti kasumis/kahjumis kui muudel omakapitali kirjetel), omandamisel tekkinud firmaväärtuse

võimalike allahindlustega ning omandamisel tekkinud negatiivse firmaväärtuse tuluna kajastamisega.

Omavahelistes tehingutes tekkinud realiseerumata kasumid elimineeritakse vastavalt ettevõtte osaluse suurusele. Realiseerimata kahjumid elimineeritakse samuti, välja arvatud juhul, kui kahjumi põhjuseks on vara väärtuse langus.

Juhul kui ettevõtte osalus kapitaliosaluse meetodil kajastatava investeeringuobjekti kahjumis on võrdne või ületab investeeringuobjekti bilansilist väärtust, vähendatakse investeeringu bilansilist väärtust nullini ning edasisi kahjumeid kajastatakse bilansiväliselt. Juhul kui ettevõtte on garanteerinud või kohustatud rahuldama investeeringuobjekti kohustusi, kajastatakse bilansis nii vastavat kohustust kui kapitaliosaluse meetodi kahjumit.

Osalust omandatud tütar- ning sidusettevõtete varades ja kohustustes ning omandamisel tekkinud firmaväärtust kajastatakse bilansis netosummana vastavalt ridadel „Tütarettevõtete aktsiad ja osad“ ning „Sidusettevõtete aktsiad ja osad“.

Kinnisvarainvesteeringud

Kinnisvarainvesteeringuna on kajastatud kinnisvaraobjekte (maa, hoone), mida ettevõtte hoiab renditulu teenimise või turuväärtuse kasvu eesmärgil ja mida ei kasutata enda majandustegevuses. Kinnisvarainvesteering võetakse bilansis algselt arvele tema soetusmaksumuses, mis sisaldab ka soetamisega otseselt seonduvaid tehingutasusid (s.o notaritasud, riigilõivud, nõustajatele makstud tasud ja muud kulutused, ilma milleta ei oleks ostutehing tõenäoliselt aset leidnud). Edasi kajastatakse kinnisvarainvesteeringuid soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja võimalikud allahindlused väärtuse langusest.

Amortisatsiooni arvestamisel kasutatakse lineaarset meetodit. Amortisatsioonimäär määratakse igale kinnisvarainvesteeringu objektile eraldi, sõltuvalt selle kasulikust tööeast. Juhul kui kinnisvarainvesteeringu objekt koosneb üksteisest eristatavatest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena ning määratakse ka vastavalt nende kasulikule elueale eraldi amortisatsiooninormid. Ettevõtte kinnisvarainvesteeringule rakendatav amortisatsioonimäär on 3-5% aastas. Amortisatsiooni arvestamist alustatakse hetkest, mil vara on kasutatav vastavalt juhtkonna poolt plaanitud eesmärgil ning lõpetatakse kui lõppväärtus ületab bilansilist jääkmaksumust

Hilisemad kulutused on lisatud kinnisvarainvesteeringu soetusmaksumusele juhul, kui on tõenäoline, et ettevõtte saab seoses kulutustega tulevikus majanduslikku kasu ning kulutuste soetusmaksumust on võimalik usaldusväärset mõõta. Muud hilisemad kulutused (näiteks remont, hooldus) on kajastatud aruandeperioodi kuludes. Juhul, kui kinnisvarainvesteeringu objektil vahetatakse välja mõni komponent, lisatakse uue komponendi soetusmaksumus objekti soetusmaksumusele ning asendatava komponendi jääkmaksumus kantakse bilansist maha.

Materiaalne põhivara

Materiaalseks põhivaraks loetakse ettevõtte enda majandustegevuses kasutatavaid varasid kasuliku tööeaga üle ühe aasta ja maksumusega alates 20 000 krooni.

Materiaalne põhivara võetakse algselt arvele tema soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast (k.a tollimaks ja muud mittetagastatavad maksud) ja otseselt soetamisega seotud kulutustest, mis on vajalikud vara viimiseks tema tööseisundisse ja –asukohta. Materiaalset põhivara kajastatakse bilansis tema soetusmaksumuses, millest on maha

arvatud akumuleeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Kapitalirendile võetud materiaalse põhivara arvestus toimub sarnaselt ostenud põhivaraga.

Materiaalse põhivara objektile tehtud hilisemad väljaminekud kajastatakse põhivarana, kui on tõenäoline, et ettevõtte saab varaobjektiga seotud tulevast majanduslikku kasu ning varaobjekti soetusmaksumust saab usaldusväärselt mõõta. Muid hooldus- ja remondikuludid kajastatakse kuluna nende toimumise momendil.

Amortisatsiooni arvestamisel kasutatakse lineaarset meetodit. Amortisatsioonimäär määratakse igale põhivara objektile eraldi, sõltuvalt selle kasulikust tööeest. Olulise lõppväärtusega varaobjektide puhul amortiseeritakse kasuliku eluea jooksul kulusse ainult soetusmaksumuse ja lõppväärtuse vahelist amortiseeritavat osa. Juhul, kui vara lõppväärtus ületab tema bilansilist jääkmaksumust, lõpetatakse vara amortiseerimine.

Juhul kui materiaalse põhivara objekt koosneb üksteisest eristatavatest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena ning määratakse ka vastavalt nende kasulikule elueale eraldi amortisatsiooninormid.

Amortisatsioonimäärade on materiaalse põhivara gruppidele järgmised:

• Ehitised ja rajatised	5%
• Transpordivahendid	20%
• Muu inventar ja IT seadmed	20%

Piiramata kasutuseaga objekte (maa, püsiva väärtusega kunstiteosed, muuseumieksponaadid ja raamatud) ei amortiseerita.

Amortisatsiooni arvestamist alustatakse hetkest, mil vara on kasutatav vastavalt juhtkonna poolt plaanitud eesmärgil ning lõpetatakse kui lõppväärtus ületab bilansilist jääkmaksumust, vara lõpliku eemaldamiseni kasutusest või ümberklassifitseerimisel "müügiootel põhivaraks". Igal bilansipäeval hinnatakse kasutatavate amortisatsioonimäärade, amortisatsioonimeetodi ning lõppväärtuse põhjendatust.

Juhul kui põhivara kaetav väärtus (s.o kõrgem kahest järgnevast näitajast: vara neto müügihind või vara kasutusväärtus) on väiksem tema bilansilisest jääkmaksumusest, on materiaalse põhivara objektid alla hinnatud nende kaetavale väärtusele.

Laenukasutuse kulutused (näiteks intressid), mis on seotud materiaalse põhivara ehitusega, kapitaliseeritakse antud objekti soetusmaksumuses perioodi jooksul, mis on vajalik vara otstarbekohasesse kasutusvalmidusse viimiseks. Muid laenukasutuse kulutusi kajastatakse tekkeperioodil kuluna.

Varade väärtuse langus

Piiramatu kasuliku elueaga vara (nii materiaalne põhivara (maa, püsiva väärtusega kunstiteosed, muuseumieksponaadid, raamatud) kui immateriaalne põhivara (firmaväärtus)) ei amortiseerita vaid kontrollitakse kord aastas vara väärtuse langust, võrreldes vara bilansilist maksumust kaetava väärtusega.

Amortiseeritavate varade puhul hinnatakse vara väärtuse võimalikule langusele viitavate asjaolude esinemist. Selliste asjaolude esinemise korral hinnatakse vara kaetavat väärtust ning võrreldakse seda bilansilise maksumusega.

Väärtuse langusest tekkinud kahjum kajastatakse summas mille võrra vara bilansiline maksumus ületab selle kaetava väärtuse. Vara kaetav väärtus on vara õiglase väärtus, millest on maha lahutatud müügikulutused, või selle kasutusväärtus, vastavalt sellele, kumb on kõrgem. Vara väärtuse languse hindamise eesmärgil hinnatakse kaetavat väärtust kas üksiku varaobjekti või väikseima võimaliku varade grupi kohta, mille jaoks on võimalik rahavoogusid eristada.

Varade allahindlusi kajastatakse aruandeperioodi kuluna.

Kord alla hinnatud varade puhul hinnatakse igal järgmisel bilansikuupäeval, kas võib olla tõenäoline, et vara kaetav väärtus on vahepeal tõusnud (v.a firmaväärtus, mille allahindlusi ei tühistata). Allahindluse tühistamist kajastatakse aruandeaasta kasumiaruandes põhivara allahindluse kulu vähendamisenä.

Kapitali- ja kasutusrendid

Kapitalirendina käsitletakse rendilepingut, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule. Muud rendilepingud kajastatakse kasutusrendina.

Ettevõtte kui rentnik

Kapitalirenti kajastatakse bilansis vara ja kohustusena renditud vara õiglase väärtuse summas või rendimaksede miinimumsumma nüüdisväärtuses, juhul kui see on madalam. Rendimaksed jaotatakse finantskuluks (intressikulu) ja kohustuse jääkväärtuse vähendamiseks. Finantskulud jaotatakse rendiperioodile arvestusega, et intressimäär on igal ajahetkel kohustuse jääkväärtuse suhtes sama. Kapitalirenti tingimustel renditud varad amortiseeritakse sarnaselt omandatud põhivaraga, kusjuures amortisatsiooniperioodiks on vara eeldatav kasulik tööiga või rendisuhte kehtivuse periood, olenevalt sellest, kumb on lühem. Kapitalirenti lepingute sõlmimisega otseselt kaasnevad rentniku poolt kantavad esmased otsekulutused kajastatakse renditava vara soetusmaksumuse koosseisus.

Kasutusrendimaksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kasumiaruandes kuluna.

Ettevõtte kui rendileandja

Kasutusrenti tingimustel väljarenditud vara kajastatakse bilansis tavakorras, analoogselt põhivaraga. Väljarenditavat vara amortiseeritakse lähtudes ettevõttes sama tüüpi varade osas rakendatavatest amortiseerimispõhimõtetest. Kasutusrendimaksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt tuluna. Kasutusrenti lepingute sõlmimisega otseselt kaasnevad esmased kulutused kajastatakse rendileandja bilansis varana (renditava varaga samal kirjel) ja amortiseeritakse kulusse rendiperioodi jooksul proportsionaalselt renditulu kajastamisega.

Finantskohustused

Kõik finantskohustused (võlad hankijatele, võetud laenud, viitvõlad, väljastatud võlakirjad ning muud lühi- ja pikaajalised võlakohustused) võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, mis sisaldab ka kõiki soetamisega otseselt kaasnevaid kulutusi. Edasine kajastamine toimub korrigeeritud soetusmaksumuse meetodil (v.a edasimüügi eesmärgil soetatud finantskohustused ning negatiivse õiglase väärtusega tuletisinstrumentid, mida kajastatakse nende õiglases väärtuses).

Lühiajaliste finantskohustuste korrigeeritud soetusmaksumus on üldjuhul võrdne nende nominaalväärtusega, mistõttu lühiajalisi finantskohustusi kajastatakse bilansis maksmisele

kuuluvas summas. Pikaajaliste finantskohustuste korrigeeritud soetusmaksumuse arvestamiseks võetakse nad algselt arvele saadud tasu õiglasel väärtuses (millest on maha arvatud tehingukulutused), arvestades järgnevatel perioodidel kohustustelt intressikulu kasutades sisemise intressimäära meetodit.

Finantskohustus liigitatakse lühiajaliseks, kui selle tasumise tähtaeg on kaheteist kuu jooksul alates bilansikuupäevast; või ettevõtte pole tingimusteta õigust kohustise tasumist edasi lükata rohkem kui 12 kuud pärast bilansikuupäeva. Laenukohustusi, mille tagasimakse tähtaeg on 12 kuu jooksul bilansipäevast, kuid mis refinantseeritakse pikaajaliseks pärast bilansipäeva, kuid enne aastaaruande kinnitamist, kajastatakse lühiajalistena. Samuti kajastatakse lühiajalistena laenukohustusi, mida laenuandjal oli õigus bilansipäeval tagasi kutsuda laenulepingus sätestatud tingimuste rikkumise tõttu.

Eraldised ja tingimuslikud kohustused

Eraldistena kajastatakse bilansis tõenäolisi kohustusi, mis on avaldunud enne bilansikuupäeva toimunud sündmuste tagajärjel ning mille realiseerumise aeg või summa ei ole kindlad. Eraldiste kajastamisel bilansis on lähtutud juhtkonna hinnangust eraldise täitmiseks tõenäoliselt vajamineva summa ning eraldise realiseerumise aja kohta. Eraldis kajastatakse bilansis summas, mis on juhtkonna hinnangu kohaselt bilansipäeva seisuga vajalik eraldisega seotud kohustuse rahuldamiseks või üleandmiseks kolmandale osapoolle.

Juhul kui eraldis realiseerub tõenäoliselt hiljem kui 12 kuu jooksul pärast bilansipäeva, kajastatakse seda diskonteeritud väärtuses (eraldisega seotud väljamaksete nüüdiseväärtuse summas), välja arvatud juhul, kui diskonteerimise mõju on ebaoluline.

Sihtfinantseerimine

Sihtfinantseerimist kajastatakse tuluna nendes perioodides, mil leiavad aset kulud, mille kompenseerimiseks sihtfinantseerimine on mõeldud. Sihtfinantseerimine, mida saadakse eelmistel perioodidel tekkinud kulude eest või millega ei kaasne täiendavaid tulevikku suunatud tingimusi, kajastatakse tuluna perioodis, millal sihtfinantseerimine aset leidis. Sihtfinantseerimist ei kajastata tuluna enne, kui eksisteerib piisav kindlus, et ettevõtte vastab sihtfinantseerimisega seotud tingimustele ja sihtfinantseerimine laekub. Sihtfinantseerimisega kaasnevaid võimalikke kohustusi kajastatakse aruandes eraldiste või potentsiaalsete kohustustena.

Varade sihtfinantseerimise korral võetakse sihtfinantseerimise abil soetatud vara bilansis arvele tema soetusmaksumuses, varade soetamise toetuseks saadud sihtfinantseerimise summa kajastatakse bilansis kohustusena kui tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest. Soetatud vara amortiseeritakse kulusse ja sihtfinantseerimise kohustus tulusse soetatud vara kasuliku eluea jooksul.

Tegevuskulude sihtfinantseerimisel kajastatakse tulu sihtfinantseerimisest proportsionaalselt sellega seonduvate kuludega. Kasumiaruandes kajastatakse kompenseeritavat kulu ja saadud toetust mõlemaid eraldi.

Tehingud välisvaluutas ning välisvaluutas fikseeritud finantsvarad ja -kohustused

Välisvaluutas fikseeritud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval ametlikult kehtinud Eesti Panga valuutakursid. Kõik välisvaluutas fikseeritud

monetaarsed varad ja -kohustused (rahas tasutavad nõuded ja laenud) ning välisvaluutas fikseeritud mittemonetaarsed varad ja -kohustused, mida kajastatakse õiglase väärtuse meetodil (õiglase väärtuse meetodil kajastatavad kinnisvarainvesteeringud; bioloogilised varad; lühi- ja pikaajalised finantsinvesteeringud aktsiatesse ja teistesse omakapitaliinstrumentidesse, mille õiglane väärtus on usaldusväärselt hinnatav), hinnatakse bilansipäeval ümber Eesti kroonidesse ametlikult kehtivate Eesti Panga valuutakursside alusel. Välisvaluutatehingutest saadud kasumid ja kahjumid kajastatakse kasumiaruandes perioodi tulu ja kuluna.

Tulude arvestus

Tulu kaupade müügist kajastatakse saadud või saadaoleva tasu õiglasel väärtusel, võttes arvesse kõiki tehtud allahindlusi ja soodustusi. Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui kõik olulised omandiga seotud riskid on läinud üle müüjalt ostjale, müügitulu ja tehinguga seotud kulu on usaldusväärselt määratav ning tehingust saadava tasu laekumine on tõenäoline. Tulu teenuse müügist kajastatakse teenuse osutamise järel, või juhul kui teenus osutatakse pikema ajaperioodi jooksul, siis lähtudes valmidusastme meetodist.

Rahavoogude aruanne

Rahavoogude aruanne on koostatud kaudmeetodil - põhitegevuse rahavoogude leidmisel on korrigeeritud põhitegevuse tulemit, elimineerides mitterahaliste tehingute mõju ja põhitegevusega seotud käibevarade ning lühiajaliste kohustuse saldode muutused.

Bilansipäevajärgsed sündmused

Raamatupidamise aastaaruandes kajastuvad olulised varade ja kohustuste hindamist mõjutavad asjaolud, mis ilmsid bilansi kuupäeva, 31. detsembri 2007 ja aruande koostamise kuupäeva vahemikul, kuid on seotud aruandeperioodil või varasematel perioodidel toimunud tehingutega.

Bilansipäevajärgsed sündmused, mida ei ole varade ja kohustuste hindamisel arvesse võetud, kuid mis oluliselt mõjutavad järgmise majandusaasta tulemust, on avalikustatud aastaaruande lisades.

Lisa 2 Raha

	31.12.2007	31.12.2006
Sularaha kassas	9 770	9 823
Pangakontod	138 206	521 725
Raha kokku	147 976	531 548

Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed

	31.12.2007	31.12.2006
Nõuded ostjate vastu		
<i>s.h Ostjatelt laekumata arved</i>	177 473	166 419
<i>Ebatõenäoliselt laekuvad arved</i>		
Muud lühiajalised nõuded	66	118 317
<i>s.h Nõuded tütarettevõtja vastu</i>	0	4 871
Ettemaksed teenuste eest	11 932	3 848
Nõuded ja ettemaksed kokku	189 471	293 455

Lisa 4 Maksud

Maksuliik	31.12.2007	31.12.2006
Ettevõtte tulumaks	232	0
Käibemaks	8 547	29 102
Üksikisiku tulumaks	40 746	62 808
Sotsiaalmaks	74 596	99 947
Kohustuslik kogumispension	1 259	357
Töötuskindlustusmaks	2014	895
Kokku	127 394	193 109

Lisa 5 Pikaajalised finantsinvesteeringud

	31.12.2007	31.12.2006
Tütarettevõtete osad (lisa 6)	152 992	124 054
Sissemakse netovarasse	10 000	0
Pikaajalised finantsinvesteeringud kokku	162 992	124 054

Lisa 6 Tütar- ja sidusettevõtted

2007. a omas SA Eestimaa Looduse Fond 100% osalust tütarettevõtetes OÜ ELF Ring. OÜ ELF Ring asukoht on Eesti Vabariik ja põhitegevusalaks on keskkonnakonsultatsioonid ning loodusreiside korraldamine.

	31.12.2007	31.12.2006
Osaluse %	100%	100%
Osaluse bilansiline väärtus		
Soetatud osa soetusmaksumuses	55 800	55 800
Möödunud perioodide kapitaliosaluse kasum	68 254	34 457
Aruandeaasta kapitaliosaluse kasum	28 938	33 797
Osaluse bilansiline väärtus aasta lõpus	152 992	124 054

Lisa 7 Kinnisvarainvesteeringud

	2007	2006
Kinnisvarainvesteeringutelt teenitud renditulu	148 981	104 454
Kinnisvarainvesteeringute haldamiskulud	61 665	58 420
Netotulu kinnisvarainvesteeringute rentimisest	87 316	46 034

Toimunud muutused kinnisvarainvesteeringutes:

Saldo 31.12.2005	0
Saldo 31.12.2006	0
Soetamine	258 866
Saldo 31.12.2007	258 866

Kinnisvarainvesteeringule on seatud hüpoteek 10.09.2007 Hansapangaga sõlmitud arvelduskrediidilepingust nr 07-162715-KT tulenevate nõuete tagamiseks.

Lisa 8 Materiaalne põhivara

	Maa	Ehitised	Masinad ja seadmed	Muu materiaalne põhivara	Bioloogiline vara	Lõpetamata ehitised ja ettemaksud	Kokku
Saldo seisuga 31.12.2005							
Soetusmaksumus	96 013	940 730	732 234	401 151	18000	33716	2 221 844
Akumuleeritud kulum	0	-486 430	-672 529	-374882	0	0	-1 533 841
Jääkmaksumus	96 013	454 300	59 705	26 269	18 000	33 716	688 003
2006. a toimunud muutused							
Ostud ja parendused perioodi jooksul	0	331180	30 000	20 890	0	297 464	679 534
Müük	0	0	62 000	0	0	331180	393 180
Amortisatsioonikulu	0	-11 724	-17 864	24 072	0	0	17 932
Saldo seisuga 31.12.2006							
Soetusmaksumus	96 013	1 271 910	700 234	422 041	18 000	0	2 508 198
Akumuleeritud kulum	0	-498 154	-654 665	-398954	0	0	-1 551 773
Jääkmaksumus	96 013	773 756	45 569	23 087	18 000	0	956 425
2007. a toimunud muutused							
Ostud ja parendused perioodi jooksul	0	0	290 000	0	0	0	290 000
Amortisatsioonikulu	0	-28 284	-16 717	82 620	0	0	37 619
Mahakandmised	0	0	-30 500	-93 088	-18000	0	-141 588
Ümberarvestus kinnisvarainvesteeringuks		-258 866					-258 866
Saldo seisuga 31.12.2007							0
Soetusmaksumus	96 013	1 1013 044	959 734	328 953	0	0	2 656 610
Akumuleeritud kulum	0	-526 438	-671 382	-316 334	0	0	-1 514 154
Jääkmaksumus	96 013	486 606	288 352	12 619	0	0	883 590

2007 aastal ei ole põhivara alla- ega üleshinnatud. Bilansist kanti välja bioloogiline põhivara – hobune ja 4 lammast kokku jääkväärtusega 18 000.- , kes anti üle ELFi omandusest nende eest hoolitsenud inimestele. Maha kanti täielikult amortiseerunud sõidukõlbmatuks muutunud sõiduauto VW Passat ja 4 töökõlbmatut arvutit kokku väärtusega 123588.- krooni (jääkväärtusega 0.-). Soetati sihtfinantseerimise vahenditest väikebuss Volkswagen Transporter väärtusega 290 000.-

Lisa 9 Kapitali- ja kasutusrent

2007 aastal maksti kapitalirendimakseid 290 000.- väikebussi soetuseks. 2008 aastasse ulatuvaid kapitalirendimaksete kohustusi ei ole.

SA Eestimaa Looduse Fond rendib kasutusrendi tingimustel välja äriruume aadressil Riia 185 a Tartu

	2007	2006
Saadud kasutusrenditulu	148 981	104 454
Järgmiste perioodide renditulu mittekatestatavatest rendilepingutest:	330 850	126 050
<i>s.h kuni 1 aasta</i>	<i>330 850</i>	<i>126 050</i>

SA Eestimaa Looduse Fond kasutas 2007 aastal kasutusrendi lepingute alusel kontoriruumi Tallinnas ja Tartus ning rentis kontoritehnikat (koopiamasina, 2 printerit ja 3 arvutit).

	2007	2006
Makstud kasutusrendimakseid perioodi jooksul:	223 712	190 211
s.h . kontoritehnika	54 882	21 611
s.h kontoriruumid	168 830	168 600
Järgmiste perioodide kasutusrendimaksed mittekatestatavatest rendilepingutest:		
<i>s.h kuni 1 aasta</i>	<i>45 735</i>	
<i>1-5 aastat</i>	<i>71 650</i>	<i>55 000</i>
<i>üle 5 aasta</i>	<i>120 000</i>	<i>168 600</i>

Lisa 10 Laenukohustused

SA Eestimaa looduse Fondil oli alates 10.09.2007 tähtajaga kuni 31.03.2008 avatud arvelduslaenu limiit summas 530 000.- krooni. Bilansipäeva seisuga oli arvelduskrediidi kohustus 107 237.-

Lisa 11 Muud võlad ja eraldised

	31.12.2007	31.12.2006
Võlgnevus aruandvatele isikutele	3 725	5 686
Moodustatud kulureserv	17 500	17 500
Kokku	21 225	23 186

SA Eestimaa Looduse Fond koos Eesti Rohelise Liikumisega loobusid 18. jaanuaril 2005 saadud Tallinna Ringkonnakohtu otsuse edasikaebamisest tühistamaks keskkonnaministri 15.01.2004 otsuse Saaremaa sadama keskkonnamõtjude hindamise aruande heakskiitmise kohta ja lähtuvalt sellest kuulub otsuse järgi SA Eestimaa Looduse Fondilt koos Eesti Rohelise Liikumisega väljamõistmisele 25 000 krooni keskkonnaministeriumi kasuks. Kulureservis on kajastatud kirjeldatud ½ summast 17 500 krooni.

Lisa 12 Sihtkapitalid

	Sihtkapital							Kokku
	Navitrolla sihtkapital	Eesti Energia sihtkapital	Loodushariduse sihtkapital	AS Triip sihtkapital	V.Mankini sihtkapital	Lotmani nim. noore looduskaitsia stipendiumikapital	Noore loodustaluniku stipendiumikapital	
Saldo seisuga 31.12.2005	3 598	39306	30 873	21 995	15 000	10 000	0	120 772
Laekumised sihtkapitali	0	134 660		43 963	0	0	0	178 623
Eraldised sihtkapitalidest	0	-103 665		0	0	0	0	-103 665
Saldo seisuga 31.12.2006	3 598	70 301	30 873	65 958	15 000	10 000	0	195 730
Laekumised sihtkapitali	0	14 000	1 575	35 123			10 000	60 698
Eraldised sihtkapitalidest	0	-45 000		0		0		-45 000
Saldo seisuga 31.12.2007	3 598	39 301	32 448	101 081	15 000	10 000	10 000	211 428

Lisa 13 Sihtfinantseerimine

SA Eestimaa Looduse Fond on 2007 aastal saanud sihtfinantseerimise korras:

	2007	2006
Tegevuskulude finantseerimine		
Kasutamata sihtfinantseerimise jääk perioodi alguses	130 018	201 036
Saadud	5 978 254	6 796 900
Kajastatud sihtfinantseerimise tuluna	6 320 333	6 666 882
Kasutamata sihtfinantseerimise jääk perioodi lõpus	-212 061	130 018
Varade sihtfinantseerimine		
Amortiseerimata jääk perioodi alguses	726 396	696 396
Saadud	290 000	30 000
Amortiseeritud tuluse	76 921	51 273
Amortiseerimata jääk perioodi lõpus	1 016 396	726 396
Tuluna kajastatud toetus kokku	6 158 801	6 718 155

2007 aastal jagati sihtfinantseeritavatest allikatest välja Noore Looduskaitse stipendium väärtuses 10 000 krooni

Aruandeperioodil tuluna/ kuluna kajastatud sihtotstarbelised vahendid annetuste liikide kaupa:

Aruandeperioodil saadud sihtfinantseerimine:	
Euroopa Komisjon	3 068 685
WWF	792 453
KIK	666 364
Eesti riik	245 173
Eesti eratoetused	376 244
Välis eratoetused	182 739
Muudelt laekumistelt sihtotstarbeliseks kasutuseks	646 596
KOKKU:	5 978 254
Aruandeperioodil kasutatud sihtfinantseerimine:	
sh. Tegevuskulude sihtfinantseerimiseks	386 677
sh. Tööjõukulude sihtfinantseerimiseks	2737290
sh. Põhivara sihtfinantseerimiseks	76 921
sh. Projektide muude kulude sihtfinantseerimiseks	3 137 445
KOKKU:	6 338 333

Lisa 14 Tehingud seotud osapooltega

SA Eestimaa Looduse Fond aastaaruande koostamisel on loetud seotud osapoolteks:

- tütarettevõtja;
- tegev- ja kõrgemat juhtkonda;
- eespool loetletud isikute lähedasi pereliikmeid ja nende poolt kontrollitavaid või nende olulise mõju all olevaid ettevõtteid.

SA Eestimaa Looduse Fond on 2007. a ostnud teenuseid ning müünud oma kaupu ja osutanud teenuseid (põhivara rentimine, muud teenused) järgmistele seotud osapooltele:

	2007		2006	
	Ostud	Müügid	Ostud	Müügid
Tütarettevõtja	36 498	4 305	4280	0
Tegev- ja kõrgema juhtkonna liikmed	43 990	19 385	0	13 271
Kaupade, teenuste ost-müük kokku	84 793	23 690	4280	13 271

Sihtasutuse juhtkonna hinnangul ei ole tehingutes eelpoolnimetatud osapooltega kajastatud turuhinnast oluliselt madalamaid ega kõrgemaid hindu.

Aruandeperioodil juhatuse liikmetele ja nõukogu liikmetele juhtimisteenuse eest tasusid arvestatud ega muid soodustusi antud ei ole.

Bilansipäeva seisuga on saldodest seotud osapooltega üleval kohustus tütarettvõtja ees summas 4280.-.

Juhatuses allkirjad 2007. a majandusaasta aruandele

SA Eestimaa Looduse Fondi juhatus on kinnitanud 2007.a.majandusaasta aruande:

.....
Juhatuses esimees
Jüri-Ott Salm

.....
Juhatuses liige
Kaupo Kohv

.....
Juhatuses liige
Ivar Tamm

Nõukogu allkirjad 2007. aasta majandusaasta aruandele

SA Eestimaa Looduse Fondi nõukogu on kinnitanud 2007.a. majandusaasta aruande:

nõukogu esimees

Rainer Nõlvak

...april 2008

SA Eestimaa Looduse Fondi nõukogu on kinnitanud 2007.a. majandusaasta aruande:
nõukogu liige

Ahti Heinla

...aprill 2008

SA Eestimaa Looduse Fondi nõukogu on kinnitanud 2008.a. majandusaasta aruande:
nõukogu liige

Mart Jüssi

...aprill 2008

SA Eestimaa Looduse Fondi nõukogu on kinnitanud 2007.a. majandusaasta aruande:
nõukogu liige

Alar Karis

...aprill 2008

SA Eestimaa Looduse Fondi nõukogu on kinnitanud 2007.a. majandusaasta aruande:
nõukogu liige

Henri Laupmaa

...aprill 2008

SA Eestimaa Looduse Fondi nõukogu on kinnitanud 2007.a. majandusaasta aruande:

nõukogu liige

Jaan J. Leppik

...aprill 2008

SA Eestimaa Looduse Fondi nõukogu on kinnitanud 2007.a. majandusaasta aruande:

nõukogu liige

Kaja Lotman

...aprill 2008

SA Eestimaa Looduse Fondi nõukogu on kinnitanud 2007.a. majandusaasta aruande:

nõukogu liige

Lembit Maamets

...aprill 2008

SA Eestimaa Looduse Fondi nõukogu on kinnitanud 2007.a. majandusaasta aruande:

nõukogu liige

Peep Männil

...aprill 2008

SA Eestimaa Looduse Fondi nõukogu on kinnitanud 2007.a. majandusaasta aruande:

nõukogu liige

Marek Strandberg

...aprill 2008

SA Eestimaa Looduse Fondi nõukogu on kinnitanud 2007a. majandusaasta aruande:

nõukogu liige

Andres Tarand

...aprill 2008

SA Eestimaa Looduse Fondi nõukogu on kinnitanud 2007.a. majandusaasta aruande:
nõukogu liige

Uudo Timm

...aprill 2008

SA Eestimaa Looduse Fondi nõukogu on kinnitanud 2007.a. majandusaasta aruande:

nõukogu liige

Katarina Veem

...aprill 2008